ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE RUTHENIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, by
The Little Russian Nat'l Union
of America
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:
per year ..... $2.00 | Canada & Europe
half year ..... 1.00 | per year $3.00
single copy ..... .03 | half year 1.50

СВОБОДА

ЗАЛОЖ. 1893 РОКУ.
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„РУСКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:
на рік ..... $2.00 | Канада і Европа:
на пів року ..... 1.00 | на рік $3.00
поод. число ..... .03 | на пів року 1.50

УРЯДОВИЙ ОРГАН Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE L. R. NAT'L UNION OF AMERICA

РІК XXII. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер 13-го серпня 1914. Ч. 35. VOL. XXII. Jersey City, N. J., Thursday, August 13, 1914. N. 35.

ХВИЛЯ РІШАЮЧОЇ БИТВИ НІМЕЦЬКОЇ АРМІЇ В БЕЛЬҐІЇ І АЛЬЗАЦІЇ ЗБЛИЖАЄТЬ СЯ.

Успіхи німецької армії в Бельґії і Альзації.

Перші стрічі на австрійсько-російській граници.

Холера в австрійськім і сербськім війску в Боснї.

ВІЙНА АВСТРІЇ І НІМЕЧЧИНИ ПРОТИ РОСІЇ.

В НІМЕЧЧИНІ НЕМА НІОДНОГО РОСІЙСЬКОГО САЛДАТА.

Берлін, 11. серпня. — З над російської границі в Німеччині доносять, що у східних провінціях Німеччини нема ніодного російського салдата. Відділи козаків, які кілька разів переходили німецьку границю, цофнули ся перед передними сторожами німецької армії. На границі не прийшло доси до жадної поважнійшої стрічі.

НІМЕЦЬКА АРМІЯ ПОСУВАЄТЬ СЯ ДАЛЬШЕ В ГЛУБИНУ РОСІЇ.

Петербург, 11. серпня. — Кінні патролі і меньші відділи німецького війска зауважено у невеликім віддаленю від міста Ковна. Над містом Ковном перелітали німецькі бальони. Загально сподівають ся, що туди прямує одна із більших німецьких армій, призначених до війни з Росією.

Місто Ковно є столицею ґубернії того-ж імени. Ковенська ґубернія сягає аж до Балтійського моря і на заході припирає до границь Німеччини. Догадують ся, що сей рух німецької армії стоїть в тісній звязи з акцією німецької фльоти, яка острілювала російські пристани: Лібаву і Ревель, положені над Балтійським морем.

АВСТРІЙСЬКІ ВІЙСЬКА ПЕРЕХОДЯТЬ РОСІЙСЬКУ ГРАНИЦЮ.

Петербург, 10. серпня. — На північ від Кракова перейшла австрійська армія російську границю і заняла без ніякого опору місточка Єндржеїв і Кельце.

Відень, 11. серпня. — Австрійська армія обсадила місточко Радивилів. (Радивилів є російська зелізнича стація коло Бродів).

РОЗБИТЄ ВІДДІЛУ РОСІЙСЬКИХ КОЗАКІВ ПІД МЄХОВОМ.

Відень, 11. серпня. — Коло Мєхова прийшло до першої стрічі передної сторони австрійської армії зі сильним відділом козаків. По коротній битві козаки уступили, полишаючи на місци 400 козаків убитих і ранених. Австрійські страти в ранених виносять 140 людий.

Місцевість Мєхів є віддалена кілька миль від російської границі в західній Галичині і лежить в Польськім Королівстві.

РОСІЙСЬКЕ ВІЙСКО В ГАЛИЧИНІ.

Петербург, 11. серпня. — Велика російська армія машируе з міста Ровна (на російській Волині) в напрямі Львова. Передні сторожі російські переступили австрійську границю і посувають ся дальше долиною ріки Стиру.

ПОБІДА РОСІЙСЬКОГО ВІЙСКА КОЛО ЗАЛОЗЕЦЬ?

Петербург, 11. серпня. — Російський ґенеральний штаб доносить, що російська армія перейшла австрійську границю і обсадила місточко Залізці. 15 полк піхоти, який боронив сеї позиції, подав ся назад.

Місточко Залізці є положене кілька американ миль від російської границі. Деякі анґлійські телеґрами пишуть, що Залізці є австрійською кріпостию і приписують заняттю Залозець велике значінє. Однак Залізці ніколи не були і не є ніякою кріпостию. Взагалі всякі донесеня про велику битву не мають ніякої підстави. Правдоподібно розходить ся тут лише о перші стрічі передних сторожий обох ворожих армій.

—o—

ВІЙНА НІМЕЧЧИНИ ПРОТИ ФРАНЦІЇ НА ТЕРЕНІ В БЕЛЬҐІЇ.

БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ МІНІСТЕР ВІЙНИ ПОТВЕРДЖУЄ ЗДОБУТЄ ЛІЄЖУ НІМЦЯМИ.

Ню Йорк, 10. серпня. — Бельґійський консуль в Ню Йорку, Пієр Малі одержав від бельґійського міністра війни відомість, в якій він потверджує здобутє кріпости Лієжу Німцями.

БЕЛЬҐІЙЦІ ОПУСТИЛИ КРІПОСТЬ ЛІЄЖ „ЗІ СТРАТЕҐІЧНИХ ПРИЧИН".

Брукселя, 11. серпня. — Бельґійське війско по чотироденній обороні кріпости Лієж опустило її „зі стратеґічних причин" і цофнуло ся в напрямі міста Намур. Тут сподієть ся при помочи французької й анґлійської армії оборонити укріплене місто Намур і здержати похід міліонової армії німецької до Франції. 40.000 бельґійських робітників працює при укріпленях міста Намур.

ГЕРОЙСЬКИЙ АТАК НІМЕЦЬКОЇ АРМІЇ.

Берлін, 10. серпня. — Вже по двох днях облоги удало ся німецькій армії здобути 2 форти кріпости Лієж. Коли зважить ся, що німецька армія не мала ще тоді до розпорядимости тяжких гармат до острілюваня фортів, а мимо того штурмом здобула два бельґійські форти, то се найкрасший доказ хоробрости і справности німецької армії.

СТРАТИ НІМЦІВ ПІД ЛІЄЖ ПІСЛЯ РАПОРТУ З БЕРЛІНА.

Берлін (через Амстердам, Голяндія), 10. серпня. — Німецька армія, яка була приділена до облоги Лієжу, здобула і прочі форти. Ціла кріпость Лієж в руках німецьких. Німецьке війско стратило всего 5.000 людий, а кількасот німецьких кавалєристів взято до неволі. Страти Бельґійців виносять 8.000. Около 4.000 Бельґійців взято до неволі і перевезено до німецьких гарнізонів.

(З того показуєть ся, що бельґійські донесеня про великі страти Німців під Лієж були пересадні. Про свої страти Бельґійці мовчали. — Ред.).

ДАЛЬШИЙ ПОХІД НІМЕЦЬКОЇ АРМІЇ В БЕЛЬҐІЇ.

Амстердам, 11. серпня. — Головна сила німецької армії, яка числить поверх 1,000.000, посуває ся дальше на полудне Бельґії. Щораз то нові німецькі полки машируют в напрямі міста Намур. Проти німецької армії йде армія французька, скріплена корпусами війска бельґійського і анґлійського. В коротнім часі належить сподівати ся, що Німці з цілою силою ударять на Намур. Тут розіграєть ся перша головна, а може і рішаюча битва Німців з Французами.

НАМІР НІМЕЧЧИНИ ЗАНЯТИ ЦІЛУ БЕЛЬҐІЮ.

Брукселя, 11. серпня. — Зовсім незалежно від головної німецької армії, яка йде тепер на місто Намур, розпочала друга німецька армія, в силі около 100.000 людий, похід на західну Бельґію. Німецькі війска заняли бельґійське місто Тенґр, на захід від Лієж і посувають ся в напрямі міста Антверпії, одинокої бельґійської пристани, яка є укріплена.

ПЕРШІ СТРІЧІ ОБОХ ВЕЛИКИХ АРМІЙ.

Париж, 11. серпня. — 10 миль від міста Намур появили ся сильні відділи німецької кавалєрії і почали острілювати передні сторожі французькі. Небаром прийде до першої битви. Анґлійські війска, які висіли в Остенді і Калє получили ся вже з головною французькою армією.

—o—

ВІЙНА НІМЕЧЧИНИ ПРОТИ ФРАНЦІЇ НА ТЕРЕНІ В АЛЬЗАЦІЇ.

ФРАНЦУСЬКІ ВІЙСКА В АЛЬЗАЦІЇ.

Париж, 11. серпня. — Французька армія перейшла в кількох місцях німецьку границю в Альзації і заняла місцевости: Альткірх, Мільгавзен і Кольмар. Передні французькі сторожі посунули ся аж до німецької кріпости Най-Брайзах. Німецькі відділи цофнули ся до кріпости.

Німецькі міста в Альзації: Альткірх, Мільгавзен і Колмар, не є укріплені і лежать недалеко французької границі. Най-Брайзах є одною з німецьких кріпостий, якими обезпечила ся Німеччина проти Франції. Кріпости Німеччини тягнуть ся довгим пасмом здовж цілої французької границі. Найсильнійші німецькі кріпости є: Най-Брайзах, Штрасбурґ Мец і Діденгофен.

Тaксамо й Франція обезпечила свою границю проти Німеччини. Головні французькі кріпости є: Бельфорт, Епеналь, Нансі, Туль, Верден і Седан.

ВЕЛИКА РАДІСТЬ В ПАРИЖИ.

Париж, 11. серпня. — З приводу успіхів французької армії запанувала в Парижи, столиці Франції, велика радість. Великі товпи народа уладили демонстраційні походи по улицях, підносячи оклики: „На Берлін!". Французи тішать ся, що відзискають Альзацію і змиють з себе пятно з р. 1870.

ФРАНЦУЗИ НЕ ДУЖЕ ВІРЯТЬ У СВОЄ ЩАСТЄ.

Поважна французька часопись, яка виходить в Парижи, замістила з приводу успіху французької армії в Альзації артикул, в якім не дуже рожево представляє вислід війни з Німеччиною. Між иншим говорить:

„Дотеперішних успіхів французької армії в Альзації не можна назвати ще ніякими здобутками, бо хто знає, чи се не є підступ зі сторони Німців, щоби звабити Французів до Альзації на се, аби відтак їх окружити з трох сторін і задати тяжкий удар французькій армії. Німецький цісар голови не стратив і переводить цілу кампанію проти Франції після наперед добре обдуманого пляну. Він зверне всю силу своєї армії проти Франції. На сході він не має чого боятись, бо Росія і за шість тижнів не переведе мобілізації свого війска. Тому осторожно, щоби наша радість не була передчасна".

ЗІРВАНЄ ДИПЛЬОМАТИЧНИХ ЗНОСИН МІЖ АВСТРІЄЮ І ФРАНЦІЄЮ.

Париж, 10. серпня. — Французьке правительство на вість, що Австрія висилає своє війско на поміч Німеччині проти Франції, зажадала близшого вияснення в тій справі. Належить надіяти ся, що Франція відкличе свого посла з Відня і оголосить війну проти Австрії.

ФРАНЦУЗИ СТРАШАТЬ НІМЦІВ АФРИКАНЦЯМИ.

Париж, 11. серпня. — З Альжиру (французької кольонії в північній Африці) перевезено армію, зложену з африканського населеня. Отся армія є в дорозі до Альзації і має виконати перші атак на німецьке війско.

НІМЕЦЬКА АРМІЯ ПЕРЕХОДИТЬ В ДВОХ МІСЦЯХ ФРАНЦУСЬКУ ГРАНИЦЮ.

Берно (Швайцарія), 10. серпня. — Недалеко швайцарського міста Базель перейшли німецькі війска у великій силі французьку границю і находять ся в дорозі в напрямі французької кріпости Бельфорт.

Австрійський корпус, в силі 40.000 Тирольців, перейшов рівнож французьку границю.

Париж, 10. серпня. — Велика німецька армія, якої силу оцінюють на 1,000.000, перейшла князівство Люксембург і розпочала перехід через французьку границю коло міста Еш.

ФРАНЦУЗИ З ВЕЛИКИМИ СТРАТАМИ ЦОФАЮТЬ СЯ.

Париж, 11. серпня. — Французька армія, яка боронила коло міста Еш гірських переходів через Воґези (пасмо гір на німецько-французькій границі), цофнула ся з великими стратами. (Числа убитих телеґрама не подає. — Ред.).

ПОБІДА НІМЕЦЬКОЇ АРМІЇ ПІД МІЛЬҐАВЗЕН.

Париж, 11. серпня. — З поля битви в Альзації прийшла вість, що французька армія, яка заняла Мільґавзен і Кольмар, мусіла уступити перед великою силою Німців. Французька армія зі стратами почала відворот в напрямі границі.

Телеґрами з Парижа не подають страт французької армії в битві під Мільґавзен і взагалі від вівтірка не оголошують французькі власти ніяких рапортів з поля битви в Альзації. Се мало викликати серед Французів в Парижи велике затревожене.

—o—

ВІЙНА АВСТРІЇ ПРОТИ СЕРБІЇ.

АВСТРІЙСЬКА ФЛЬОТА БОМБАРДУЄ АНТІВАРІ.

Рим, 10. серпня. — Доносять, що австрійські воєнні кораблі острілювали Антівари, одиноку пристань Чорногори на Адрійськім мори. Богато будинків знищено.

Ходить чутка, що італійське правительство зажадало від Австрії в тій справі вияснення. Місто Антівари є замешкале в переважній части Італійцями і тому сподівають ся, що його острілюванє може дати причину до непорозуміня між Австрією й Італією.

СЕРБИ І ЧОРНОГОРЦІ В БОСНІ.

Ніш (Сербія), 11. серпня. — **Сербські і чорногорські відділи перейшли границю Боснї і обсадили кілька австрійських місцевостий.**

Між Сербами в Боснї ведуть горяча аґітація і небаром можна надіяти ся повстаня проти Австрії.

ХОЛЄРА В СЕРБСЬКІМ І АВСТРІЙСЬКІМ ВІЙСКУ.

Рим, 11. серпня. — **В сербськім і австрійськім війску, які стоять над границею Боснї, лучило ся кілька випадків холєри. Австрія видала в тій цїли строгі зарядженя санітарні. Заходить небезпека, що холєра може розширити ся і по инших краях Европи.**

—o—

ВІЙНА НА МОРИ.

Про рух анґлійської і німецької фльоти на Північнім мори нема від кількох днів жадної вісти. Про заповіджену битву обох фльот анї слїду.

Деякі анґлійські телеґрами доносять, що німецька фльота не зведе битви на отвертім мори, бо її сили значно меньші ніж анґлійські, та що німецька фльота займе становище оборонне. Здогадують ся також, що одна часть німецької фльоти находить ся недалеко берегів Німеччини на Північнім мори, а друга часть на Балтійськім мори. Переїзд анґлійської фльоти через морську вузину між Данією а Швецією був би для Анґлії дуже небезпечний, бо Німці забезпечили переїзд підморськими мінами. Натомісць німецькі кораблї можуть легко дістати ся з одного моря на друге через канал, який веде з Гамбурґа до Кіль. В сей спосіб німецька фльота на Балтійськім мори супроти слабої російської фльоти, яка є тепер замкнена в заливі Ґельзінґфорс, є нічим необмежена у своїй воєнній акції.

Чи Анґлія відважить ся бомбардувати німецькі пристани на Північнім мори, се велике питанє. Ціле побереже Німеччини на Північнім мори, яке виносить 200 миль довжини, є вже з самої природи недоступне для великих воєнних кораблїв. Всї пристани є сильно укріплені після найновійших способів. Крім сего має тут Німеччина до розпорядимости велику фльотилю торпедовців, котрі кождої хвилї можуть несподівано заатакувати анґлійські кораблї. Сильно укріплений є також остров Ґельґолянд, котрий рівнож становить сильне заборолο проти атаків анґлійської фльоти на німецьке побереже.

Було би проте дуже великим ризиком зі сторони Анґлії приступити до облоґи німецького побережа. Та коли Анґлія не буде мати иншого виходу, то й на се буде мусїла рішити ся, але тодї і її побіда не дуже певна.

—o—

ЩО СТАЛО СЯ НА ВОДАХ?

Чому анґлійська воєнна фльота мовчить? Чому Північне море замкнене навіть для рибацьких суден?

Чому канадійські пристани Квібек, Монтреал і Ґаліфакс замкнені і чому заложено в них міни?

Чому анґлійський парлямент відложено на два тижні? Чи правительство хоче усунути із себе обовязок здавати звіт про те, що стало ся на водах?

Чому Анґлія збирає війско для оборони своїх берегів на суші?

Такі питаня насувають ся з уваги на розпучливі розпорядженя анґлійського правительства. Виринає питанє, **чи не потерпіла анґлійська фльота погрому на мори перед кількома днями?**

Сього Анґлія не скаже, бо — як се так дійсно є, то вона промовчить покищо свій погром, а з иншого жерела Америка не довідаєть ся, бо всї телеґрами йдуть на Анґлію.

Оповідають в Ню Йорку, що один консуль одержав з Царгорода телеґраму, що вже була морська битва між німецькою й анґлійською воєнною фльотою, в якій побідила німецька фльота і затопила 17 анґлійських великих воєнних кораблїв, так званих „дредноттів", значить більшу половину.

Чи і скільки в тім правди, покаже недалека будучність. В кождім разі розпорядженя Анґлії дуже загадочні і насувають подібні здогади.

СИЛИ ВОЮЮЧИХ ДЕРЖАВ.

Підчас війни стан війска держав, що ведуть тепер війну, представляєть ся так:

Австро-Угорщина	3,720.000
Німеччина	5,200.000
Разом	8,920.000

Франція	3,950.000
Анґлія	223.000
Росія	4,000.000
Сербія	250.000
Чорногора	50.000
Бельґія	150.000
Разом	8,623.000

Отже після поданих чисел воєнна сила всїх воюючих сторін виносить 17,543.000 людий.

На одну сторону — Австро-Угорщину й Німеччину — випадає трохи більше, бо **8,920.000**; а на другу сторону — разом 6 держав — випадає трохи меньше (о 297.000 жовнїрів), то значить **8,623.000**.

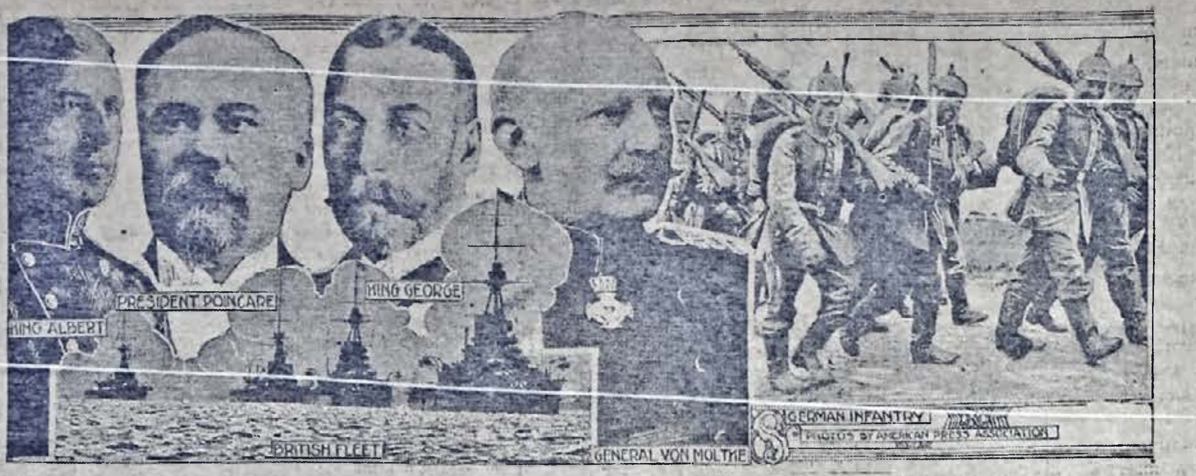
В такім відношеню, де є меньшебільше рівні сили, годї сказати згори, хто побідить. Але згори можемо сказати, що ті обчисленя **є тільки на папери**, отже не можна говорити про рівні сили. **Росія сама не знає, кілько може поставити війска і коли його може змобілізувати.**

Німеччина бє вже від тижня Росію з півночи і з заходу, займає місто за містом; далї буде паном цїлого Балтійського побережа, Фінляндії, піде на Петербург; на другім знова фронті займе вже далї цїлу російську Польщу, а Росія доперва зачала потрохи переправляти своє війско за німецьку й австрійську границю, хоч вона зачала у себе мобілїзацію що два тижні перед війною.

З уваги на те (тяжкі условини мобілїзації в Росії) не можна припускати, аби Росія зібрала більше ніж 2 і пів до 3 мілїони війска. Але і з того бодай 1 мілїон мусить держати дома „для удержаня порядку".

Тому то можна напевно сказати, що друга сторона — та зложена аж з 6-тьох держав—буде покищо мати армію меньшу о 2 мілїони від Австро-Угорщини й Німеччини. А до того армія Австро-Угорщини і Німечини далеко ліпша ніж противної сторони.

Так представляють ся тепер сили воюючих держав на суші. Можуть ще вони змінити ся, як инші держави візьмуть також участь у війнї.

Европейська війна заточує щораз ширші круги і грозить неминучою загладою соткам тисяч заанґажованих у ній людий. Найбільше активно виступає у теперішній війні Німеччина. Генерал фон Мольтке яко вождь німецької армії кермує воєнними силами Тевтонів (Німців). Анґлійський король Юрій (Джордж) помагає Франції і Росії. Британська (анґлійська) фльота на Північнім мори одержала приказ готовити ся до морської битви з фльотою німецькою. Бельґійський король Альбрехт (Альберт) воює також з німецькими полками, які хотіли перейти через Бельґію до Франції. Його війска віднесли вже одну побіду над німецькою піхотою (інфантерією). Президент французької републики Поанкаре заявив, що його війско є готове до бою і відопре всі напади Німців на Францію. Воздушні сили Франції і Німеччини беруть також діяльну участь у війнї і між воєнними літаками (аероплянами) обох ворожих держав було вже кілька кровавих стичок. Як з сього бачимо, то теперішна жорстока війна ведеть ся скрізь: на суші, на мори і у воздусі. Схоронити ся перед нею нікуди...

Воєнні записки.

БРЕХЛИВІСТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ ҐАЗЕТ.

Америку покарав Господь Бог найбрехливійшими ґазетами на сьвітї. Ярко показала ся та брехливість підчас теперішної европейської війни. Всї американські ґазети (видавані в анґлійській мові) бажали би побіди для Анґлії і для її союзників: Франції, Бельґії і навіть такої Росії, а невдачі для їх суперників — Німеччини й Австро-Угорщини. Але якось тяжко за побіди для Росії і її союзників.

Одначе ся трудність є тільки на поли війни, але на дешевім папери американських ґазет її цїлком нема. Противно, дуже легко американські ґазети побивають Німеччину й Австро-Угорщину на суші і на мори. Щодня можна читати великими черенками на перших сторонах американських ґазет крикливі вісти, що Німеччину й Австро-Угорщину бють, бють а бють...

Що вартують ті „вісти", самі редактори сих ґазет переконують ся, бо всї свої донесеня опісля зараз простують яко неправдиві. Европейські ґазети. встидали би ся безнастанно простувати всї свої донесеня, але в Американців — все „ол райт", аби тільки була сензація.

Подали були американські анґлійські ґазети, що на Північнім мори були дві великі битви між анґлійською і німецькою фльотою, в яких Анґлія знищила майже всї воєнні кораблї Німеччини.

Та не довго тїшили ся вони тими побідами, бо ось за 2 дни оголосив льорд-адмірал анґлійської фльоти, що жадної морської війни ще не було.

Се запереченє помістили також і американські ґазети. І гадаєте, що може їм було встидно? Де там!! Подали се знова яко велику сензацію і конець! З одної брехнї зроблять дві сензації, аби „бізнес" ішов і все „ол райт".

Таксамо з иншими побідами Бельґійців над Німцями. В безконечність телеґрафують: Бельґійці бють Німців; тисячки трупів ростуть раз за разом, аж нараз як грім з ясного неба: Німцї здобули бельґійську кріпость Лїєж.

І знова є нова „сензація", бо поганьбатані Німці здобули твердиню, а може навіть тих 50.000 трупів, яких під Лїєж положили американські ґазети, встали і здобули кріпость? Се була би ще більша сензація... Але якось поволи тих 50.000 топить ся; наперед спустили Американцї на половину, потім на 15.000. а тепер кажуть, що Німці мали під Лїєж стратити всего 8.000 і то разом: убитих, ранених і полонених... Може ще трохи спустять, буде більша сензація.

Але і Французам хотїли шиpi Американцї придбати якусь побіду. Тож написали, що вони здобули на німецькій стороні твердиню Мільгавзен. Опісля зараз спростували, що се не твердиня, але маленьке місточко. І знова є нова сензація!

А вже безконечно сьмішне виглядає те, що пишуть американські ґазети про війну проти Сербії і проти Росії.

Австрія цїлком не воює зі Сербією, бо на се, як схоче, то знайде доволї часу по війнї з Росією, але держить сербське війско змобілїзоване майже недвижимим при помочи своїх воєнних кораблїв на Дунаю.

Таке положенє є дуже прикре для Сербів і для американських редакторів і тому видумують сербські побіди (над ким?).

Таксамо річ маєть ся з війною проти Росії від німецької й австрійської границї. Анї Німцї анї Австріяки не могли ще там битись, бо ще нема з ким. Російська армія лїзе до них як слимак. Могли бути тільки стрічі і перестрілки передних сторожий. Але американські редактори не можуть зрозуміти повільности російського війска і видумали велику нїмецько-російську війну, яка тривала чотири дни. Та найсьмішнїйший конець тої 4-дневної війни: Ось-так пишуть дослівно американські ґазети: „По обох сторонах великі страти: Німцї, побиті Москалями. стратили 100 людий, а Москалї 60. Москалї уступили ся на північний схід".

Га, таку війну могли би вести хиба такі „ґенерали" як наш Луцик і Геців!... Чи чував хто про таку велику війну — і то ще з Москалями, котрі звичайно падуть масово! — аби жертви за 4 дни по обох сторонах виносили всего 160 убитих, ранених і полонених?? Тай, чи чував хто про таких побідників, які втїкають?

Такими „побідами" записана цїла історія московського народа.

Ось-так виглядає війна на папери американських анґлійських ґазет. Хто їх читає, нехай їх відомости вважає за брехню, або — як вони хотять — за „сензацію"!

„ПОБІДИ" В ЦАРЕСЛАВНИХ ҐАЗЕТАХ.

Хто читає Луцикову „Правду(?)", або „Свѣтъ" атця Туркевича або „Рускій Эмигрантъ" господина Доброва, то допрва може собі виробити понятє про їх „військові" спосібности. Безнеречно, що Луцик не випив тільки горівки у своїм житю, а Туркевич не видів тільки рублїв, а Добров тільки полїцаїв, що то вони на своїм папери не намордували Німців та Австріяків. Здаєть ся, що мало що вже лишило ся. Як би російський цар се знав, то вже й не кінчив би мобілїзації, бо і пощо, як Луцик з Добровом вже самі витовкли „проклятущих" Німців, а батюшка Туркевич їх поховав.

Особливо господин Добров — се завзятий „русскій воїн" і він властиво повинен називатись „Храбров", бо ще ніхто не придбав тільки побід Французам, Бельґійцям і Москалям, що він один одним почерком пера. Що за сила в того чоловіка! Малим пером кладе десятки тисяч Прусаків трупом як мухи. А представте собі, що то було би. як би йому дав у руки „фузію". Цїле щастє Німців, що Добров в Америцї, бо як би він так був у Росії, то горе їм і біда.

Але що і так якось Добров ратує Росію, хоч далеко, за моря. Тут він проливає за них бодай чорнило, яким чудес доказує.

Пише наприклад, що один віддїл козаків загнав ся в Німеччину і ширить знищенє. Завзятий з вас, господине Добров, „воеватель", але то вже мала дитина з того буде сьміятись. Адже з такого віддїлу козаків і слїду би вже не було, як би так самі загнали ся на німецьку територію!

Дальше пише господин Добров, що Росія ставить 6 мілїонів війска, а в тім є навіть школярі від 10 до 12 літ. Господине Добров, чи ви гадаєте вести війну 10 літ? Адже Росія доси хоч переводить вже мобілїзацію майже 2 місяцї, не могла ще змобілїзувати 2-ох мілїонів!? А оскільки тяжша в Росії мобілїзація підчас війни!! А хто їх і коли навчить воєнної штуки?

Найсьмішнїйше, як господин Добров при помочи свого пера побудував Німцям дві твердинї і віддав їх Французам. Прочитавши в анґлійській ґазетї, що нібито німецьке місто Мільгавзен є твердинею. доробив ще одну — Альткірх і написав так:

> „Здобутє двох кріпостий. Французькі війска заняли дві кріпости в Німеччині. В пятницю взяли кріпость Альткірх, а в суботу перворядну дуже сильну кріпость Мільгавзен".

Американські ґазети бодай спростували, що Мільгавзен **не є твердинею**, але цїлком неукріпленим звичайним місточком. А господин Добров так загнав ся, що зробив з того місточка „перворядну і дуже сильну" кріпость, а в додатку і ще меньше місточко Альткірх „укріпив" і цїлком не потребує того спростовувати. Раз „укріпив" і пропало.

З тих місточок Французи **допрва хотять іти на кріпость Най-Брайсах. але** г. Добров гадав. що вони вдоволять ся вже його „кріпостями", а може так розуміеть ся на кріпостях як на редаґованю ґазет.

На сторінках „Русского Эмигранта" Росія сильно бє ворогів. **Але уважайте, господине Добров, як скінчить ся війна, не напишіть, що Росію розбито! Напишіть при кінци війни, що Росія виграла, заняла Галичину, Буковину, часть Угорщини і т. д.**

Коли ваші люди вірили вам доси, то і дальше повірять. А як хто поїде до старого краю і не побачить російського полїцая, а верне ть ся і зробить вам закид, що ви брехали, то вмовите в нього, що йому привиділо ся. Таксамо як ви вмовляєте в них, що нема України.

Тільки тримайте ся одної лінії!

МОЛИТВА ЗА ПОБІДУ РОСІЇ.

В Ню Йорку було в недїлю богослуженє в цареславній катедрі при 97-ій улици. Цареславний архиепископ Александра Немоловського і може вже раз царя і сказав, що „благословенний той час, коли цар підписав приказ про війну".

Може дійсно сповнять ся слова Александра Немоловского і може вже раз скінчить ся в Росії царське пановань.

Знова в Петербурзї молив ся самий цар Микола II., щоби Господь Бог дарував йому побіду. Клячав великий кат і людоріз як раб смиренний, але за пазухою в нього був стричок і ніж на невинних людий.

Скорше до неба понесла ся молитва тих, що терплять тяжкі муки від ката Миколи II. Кровавого, ніж від самого ката. котрий хиба діждеть ся заслуженої кари і буде за свої і своїх батьків тяжкі гріхи втїкати там, куди висилав невинних людий — на Сибір.

ПЕТРО СЕРБСЬКИЙ — ЦАРСЬКИЙ СЛУГА.

Хто гадав би, що Серби борють ся за волю свого народа, то дуже помилив ся би. Вони борють ся проти Австрії за свого короля Петра. Колись він ходив по сербських горах з бандами опришків. а з волї російського уряду став сербським королем і царським слугою. Він приготовив звірське убитє свого попередника короля Олександра і його жінки Драґи. Все робив він з російської намови і за російські гроші, а коли з волї російського уряду прийшов па місце убитого Олександра, всїх убийників піднирав і ще піднирає на кождім кроцї, а самий цїлою душею віддав себе і свій нарід, над яким панує, на услуги російському цареви.

Можна сьміло сказати, що тепер Сербія не є независимою державою, лише російською ґубернією, а сербський король не є королем, лише царським слугою. І тепер всї Серби із сербського королївства ідуть на мотузку того царського посїпаки Петра.

Сей царський посїпака Петро самий приготовив недавно також замах на австро-угорського престолонаслїдника. Перед замахом втїк він був до купелевого місця лїчити ся, але як вибухла війна, пригадав собі молоді літа, як ще був опришком, забув хоробу і гайда на війну.

Тому то Серби не знаходять тепер прихильности у свободолюбних народів, а особливо таких, що знають їх добре. Бо знають вони добре, що сербська боротьба проти Австро-Угорщини — се російська служба під командою російського поштурковиска „короля" Петра.

ЯКА ЧЕСТЬ В ІТАЛІЙСЬКОГО КОРОЛЯ?

З італїйським королем Віктором Емануїлом є така штудеранція, що він через жінку мусить вести російську політику. Він і російський великий князь Микола Миколаєвич (головний начальник російських війск) поженили ся з дочками чорногорського короля Микити. Микита слухає Росії, бо відтам бере гроші (своїх не має, бо там люди не вміють платити податків), а його доньки полїтикують понад голову куцого італїйського короля.

Хоч Італія належить до тридержавного союза (з Австрією і Німеччиною), то жінка тягнула короля до північного медведя. Се не була тайна і про се всї знали. Але якої мари належати до 3-державного союза, як лише до медведя, немов сей до меду?

Чесність вимагала від італїйського короля. або пристати до союза з Росією і покинути Австрію, або стояти вірно при Австрії. А тимчасом тепер він показує Австрії дуло і каже: „Моєї чести і мого краю не продам союзникам!" А де та честь була. як він заключував союз? Чи він тодї відразу думав зрадити союзників? А коли думав, **то яка** честь в нього?

Нема чести, лише підлість, бо тільки підлі люди зраджують своїх союзників у біді.

АНГЛІЯ БОРОНИТЬ СЯ І НА СУШІ.

Англія силує ся нагально зібрати яку-таку наемну армію для оборони своєї держави на суші. Сподіваєть ся зібрати бодай пів міліона війска.

З того 22.000 вислала вже кораблями на поміч Франції, а ще трохи хоче вислати, а решту лишити дома.

Ціле се військо, яке доперва учить ся военної штуки, нічого не варта і не буде з нього потіхи ані для Франції ані для Англії.

У великій біді Англія випустила з арештів усі суфражетки (старі панни, дуже войовничі, котрі міністрам голови розбивали, щоби здобути собі рівні політичні права з мущинами).

Але і ті старі панни її нічого не поможуть, хоч які вони войовничі. Навіть, як Англія їх пішле до Франції, то не буде з них потіхи. Треба було виселати перед пів столітєм, то були би може для Франції, хорої на невроджай дітий, придбали хлопців. А тепер вже запізно...

ПРОРОЦТВО ГР. ЛЬВА ТОЛСТОГО.

НАЙБІЛЬШИЙ РОСІЙСЬКИЙ МИСЛИТЕЛЬ ПРЕДСКАЗАВ ВЕЛИКУ ЕВРОПЕЙСЬКУ ВІЙНУ.

Було се 1910. року. Російський цар Николай II. забажав дізнатись від Толстого, славного на весь сьвіт писателя, які в него гадки щодо будучности ріжних держав. Післав отже до Толстого графиню Настасію Толстою (сестрінку Толстого). Прийшовши до Толстого, по короткій розмові вона сказала йому: „Я приходжу до тебе від царя з приказом дізнатись, які у тебе гадки щодо будучини ріжних держав". — Він вислухав сих слів і відповів:

„Дивне бажанє! Однак я подумаю над сим".

„А чи нема в тебе якого предвидженя політичного характеру або пророцтва, яке опирало ся би на міжнародній вазі?" — спитала вона.

„Гарна гадка" — він заявив. „Я маю досить дивні досьвідченя, котрих не міг друкувати яко видумки. У мене є щось такого, яке не дає мені спокою через послідних два роки. Я не знаю, як його маю представити тобі. Не можу се звати сном, бо я його бачу дуже часто, коли сиджу при столі, де пишу. Часами появлялось воно в мене серед білого дня, тоді як я їв обід. Я не вірю в духи ані в спірітуалістичні поясненя явищ; але признаю, що не можу не признати сеї дивної справи.

„Чи се предвидженє?" — вона перебила.

„Щось в роді сего, але що дуже ясне. Таке ясне, що можу нарисувати докладний образ усего того предвидженя. Що більше, я можу викликати предвидженя, коли лише схочу. Я певний того, що се можу зробити навіть тепер, коли ти тут находиш ся. Біда лише в тім, що в часі мого думаня я не можу писати. Мої руки є цілковито спаралїжовані.

— „Я дуже радо виручу тебе в тім" — вона заявила.

„Дуже добре, се заспокоює справу" — він віповів. „На столі є оловець і папір. Або можеш уживати й пера, котре ліпше любиш".

По сім Толстой попав в піднесений настрій і в такім настрою позістав був цілих десять мінут. Опісля почав низким голосом: „Є се викрите сьвітових випадків, які незадовго наступлять і минуть ся. Їх я маю тепер перед своїми очима. Я бачу людську долю, пливаючу на поверхні моря у формі великої нагої женщини. Вона є гарна, випростувана, усьміхнена, має дорогоцінні прикраси. Народи спішать до неї і кождий народ стараєсь скорше зловити її. Але вона, як звичайна женщина, з усіми жартує. В її волосю виписане її імя: „торговля". Будучи такою принадною й очаровуючою, вона є причиною великої ворожнечі і спустошеня. Її віддих се одимленя брудних справ, її голос металічної форми як золото, а її зір захланности такий шкідливий для народів, що вони, глянувши на неї, стають ся жертвами її очарованя.

„І бач, вона має три великі руки в яких тримає три смолоскипи. Перший смолоскип означає полумінь війни, яку гарна женщина переносить з міста до міста, з краю до краю.

„Другий смолоскип горить огнем побожности і нещирости і він засьвічує сьвітло лише в церквах і на престолах сьвятих домів. Він приніс зерно фалшивости і фанатизму.

„Третий смолоскип представляє закон, сю так небезпечну підставу усїх неправдивих переказів, які перші є причиною родинних нещасть, а там нищать усї більші літературні праці і штуки.

„Великий огонь почнеть ся около 1912. року (балканська війна). Сей огонь запалить смолоскип, що находить ся в першій руці, в краях східно-полудневої Европи. Він зробить ся великим, руїнуючим огнем в 1913. або 1914. році. В тім році, я бачу усю Европу в полуминах і в крови. Я чую зойки на великих полях битви.

„Та около 1915. року дивна фігура з півночи — новий Наполеон — вступає в стан кровавої драми. Він є чоловік мало обзнакомлений з воєнною штукою, писатель або журналїст, але в його обіймах Европа буде находитись до 1925. року.

„По скінченю сего великого нещастя по 1925. р. настане нова політична ера. Не буде вже жадної держави ні королївства, сьвіт сформуєть ся в одну спільну федерацію і утворять ся т. зв. Злучені Держави Народів".

По тих словах ґраф Толстой отворив свої очи — оповідає ґрафиня Толстая — і подививсь на мене якось змішано. „Чи я спав?" — він поспитав мене. „Дуже перепрашаю". Коли я прочитала його пророцтва він з великою увагою вислухав їх, махнув головою і сказав, що усе те правда. На мою просьбу — каже ґрафиня Толстой — він підписав сей документ і подав мені назад. Я тогосамого дня принесла його до царя і цар по прочитаню заявив, що се дуже цікаве. Один відпис заслав цар англійському королеви, а другий німецькому цісареви. Оріґінал заховав у своїм архіві.

КАЛЕНДАР.

СЕРПЕНЬ.

н. ст.	Дні	РУСЬКІ СЬВЯТА	с. ст.
13	Ч	Евдокима	31
14	П	Серпень. † Проісходж. Чес. Хр.	1
15	С	Перенесенє мощий сьв. Стеф.	2
16	Н	10. по Сош. Далмата і Фавста	3
17	П	Сїмох молодців в Еф.	4
18	В	Евсиґнія муч.	5
19	С	Преображеніє Господне	6

НОВИНКИ.

З Америки.

КОНЯ КУЮТЬ, ЖАБА НОГУ НАСТАВЛЯЄ.

Як вибухла війна Австро-Угорщини і Німеччини проти Росії, філядельфійська клерикальна ґазетка „Америка" пустила баньку з мила й оголосила, що збирає гроші „на боєвий фонд України".

Розумієть ся, що ніхто не поспішив ся з кводрами на сей сьмішний фонд, якого нікому непотрібно і тепер „редактор" тої ґазетки злостить ся на своїх людий і питаєть ся їх, де той фонд, бо „ту питанє житя цілого народа".

Дуже розумно, що сей „фонд" злегковажено, бо тепер підчас европейської війни не то фондів, але звичайного листа не можна вислати до Австро-Угорщини. Отже підчас війни американські Українці нічого своїм братям у старім краю не можуть помогти. З тим мусять поголити ся; на се нема жадної ради.

Про нашу поміч братям у старім краю можна говорити аж по війні. Аж тоді доперва можна буде вислати якінебудь гроші.

Колиж Росія буде розбита й Україна буде відірвана від Росії, то цілий наш 30-міліоновий нарід не потребує нашої помочи. У нас тут нема магнатів, самі робітники, і наша поміч братям по розбитю російської держави значила би тільки що капля води в мори. Противно, коли би Україна стала вільною, то з часом дасть ще поміч і тим, що втікли з рідної землї за хлїбом за море.

Може винасти і таке, що по війні треба буде якоїсь надзвичайної помочи нашим братям у старім краю і тоді безперечно, що кождий тутешний Українець зложить остатний свій цент, але про се можна буде говорити аж по війні.

А тепер так обставини зложили ся, що ми можемо тільки далеко зза моря слїдити за подіями на нашій рідній землї та желати Вітчині — волі, воскресеня...

Зачуваємо, що по „контрах" повстають проби творити також якісь українські ратункові комітети, тож остерігаємо перед такими комітетами!

Акція таких комітетів, зложених з непевних людий, звичайно кінчить ся сумно і для справи і для тих людий.

Пригадуємо славетну „раду сімох", яка привлащила собі зібраний публичний гріш, а найприкрійше, що звихнула молодих людий і викликала недовіре до публичних зарізів.

Про всякі такі покутні „боєві фонди України" треба доносити до ґазет і пятнувати людий, котрі пхають свої руки там, де не їх вияві.

ОГИДНИЙ ЗЛОЧИН ЗВИРОДНІЛОГО НІҐРА.

Минулої пятниці (7. с. м.) вийшла з одного римсько-католицького костела в Ню Йорку 13-лїтна дівчина Катерина Лляркін (вона була в костели на Службі Божій) і пустила ся до свого недалекого дому. Коли переходила біля знаного їй добре шкільного будинку (вона є одною з найліпших учениць сеї школи), задержала ся на хвильку, щоби приглянути ся цьвітам, які ростуть у невеличкім шкільнім цьвітнику. До неї приступив помічник сторожа сеї школи ніґер (мурин) Джордж Вебб і сказав облесно: „Ходи сюди, а я тобі покажу далеко красші цьвіти". Катерині ані на думку не прийшло, щоби знаний їй добре із шкільних послуг ніґер мав супроти неї якінебудь лихі наміри. Вона з усьміхом пішла за сторожем, який вів її прямо до головних дверий школи. Коли обоє найшли ся уже на коридорі першого поверха, Вебб вхопив дівчину під паху і приложив їй до голови револьвер. „Як тільки писнеш слово — загрозив переляканій школярці Джордж, — то зараз тебе застрілю!" З великого страху дівчина не мала відваги кликнути о поміч, а озьвірілий ніґер потягнув її силою на другий поверх будинку, заволік до одної шкільної кімнати і там став над нею знущати ся. Він запхав їй у рот хустинку, а її горло стиснув сильно своєю краваткою. Дівчина боронила ся з усеї сили, але напасник поконав її, а відтак приніс довгий мотузок і звязав їй кріпко руки і ноги. По сій операції перекинув свою обімлілу жертву на плече, зніс в долину і замкнув у найтемнійшім кутику (в осібній клїточці) просторої пивниці.

Тимчасом мама ждала дома на поворот своєї донечки з дому божого і не могла діждати ся... Родичі пропавшої дівчини дали знати на поліцію і наняли найспритнійших детективів. Справа дістала ся до місцевих часописий і наробила великого розголосу. Ніхто не бачив затраченої дівчини і ніхто ніде не міг її знайти.

З понеділка на второк мав детектив Репетто (Італїєць-католик) дивний сон. Йому снило ся, що Катерину Лляркін пірвав ніґер, якого лице він вже десь бачив. Репетто не вірить у сни, але сей сон зробив на него дуже сильне вражінє. Він встав рано і вийшов на улицю. Перед згаданою висше школою побачив сторожа-ніґра і пізнав у нім того, якого бачив у своїм снї. Репетто арештував сейчас Вебба і повідомив про се поліцийного комісаря Вудса. За кілька хвиль після того по цілім шкільнім будинку розбігли ся детективи і перешукували пильно всі закамарки. Репетто і ще один детектив пійшли просто до пивниці і там знайшли примираючу з голоду Катерину. Її біла сьвяточна суконка була сильно забрукана і пошарпана, лице страшно поблїдле і запале, шия поранена, довге золоте волосе розкудовчене, а ціле тіло покрите раз коло разу великими синцями від тяжких, немилосердних побоїв.

„Прошу, прошу вас, пане! Увільніть мене відси!" — благала слабим голосом дівчина, побачивши нахилене над собою лице Репетта.

Вимовивши ті слова, нещасна Катерина зімлїла і в такім станї відвезено її автомобілем до дому її опечалених родичів. Заплакана мама вхопила свою потїху на руки і занесла обережно до кімнати. Дівчина була на пів притомна, але говорити не могла нічого. Завізвано зараз лікаря, який недужу оглянув і уділив їй першої найпотрібнїйшої помочи. Згодом бідна Катерина розказала присутним про своє ненадійне горе і про свої муки, а її сумне оповіданє витиснуло кождому слухачеви пекучу слезу з очий.

Джордж Вебб має 27 літ і сидить тепер в арештї. Хоч до найденої в місци увязненя Катерини краватки і инших річий признаєть ся, узнаючи їх за свою власність, то свого мерзкого вчинку пинічно випираєть ся і каже, що він не винен... Такого звироднілого лотра варта би порядно вкарати і суд се певно зробить.

ВІЙНА АВСТРІЙЦІВ З СЕРБАМИ В АМЕРИЦІ.

Ґльоб, Арізона, 11. серпня. — Вчерашнього вечера відбула ся тут завзята бійка між Австрійцями і Сербами, у якій покалічено 25 осіб. У бійці брало участь 40 Сербів і 20 Австрійців. Били ся колами, камінями і кулаками. Конець бійці положила поліція, арештуючи 21 ворохобників. Побоюють ся нової бійки між обома згаданими народностями.

ЗАБЛУДИВ У КУКУРУЗІ.

Фармер Лінґо в Оклягомі косив на своїм поли конюшину. Нараз побачив великого чорного вовка, який вийшов з поблизкого ліса і побіг просто у недалеку кукурузу. Чорні вовки є в тих сторонах великою рідкостю, тож Лінґо постановив того вовка за всяку ціну вислідити і вбити. Він скочив до своєї хати, вхопив у руки рушницю і запустив ся у кукурузу, шукаючи за рідким зьвіром. Тої кукурузи було аж 500 акрів і вона була мов дикий ліс: густа, крислата і висока. Фармер Лінґо лазив поміж ту кукурузу до заходу сонця, але вовка не подибав ніде. Знеохочений своїми невдалими ловами, він хотів вернути ся до дому, але побачив зі страхом, що зовсім заблукав ся. А в кукурузї не легко було сидіти: температура виносила яких 100 степенів Фаренгайта, вітрець ані не дихне, горячо мов у печи. Лінґо товк ся між кукурузою наче риба в саку, але до краю того кукурузяного ліса не міг ніяким робом добити ся. Нарешті почав кричати сильно о поміч, але сих криків ніхто не чув і знесилений фармер мусів у кукурузї ночувати.

Тимчасом жінка Лінґа була дуже занепокоєна відсутностю свого мужа і шукала за ним по поли аж до пізної ночи. Зажурена до краю, удала ся нарешті зі своїм горем до кількох сусідів і просила їх о поміч. Сусіди зорґанізували зараз партію з кількох душ і пустили ся шукати за пропавшим Лінґом. Товкли ся по цілій околиці пілу ніч, а Лінґа як нема так нема — він спав у кукурузі. Аж над ранком почув один із шукаючих слабий, захриплий крик у кукурузянім лїсі. Про сей крик він дав знати иншим своїм товаришам і вони пустили ся всі у ту сторону, відки доходив голос із кукурузи. За кілька мінут після того заблуканого Лінґа знайшли, але він вже ледви дихав і з надмірного знесиленя зовсім розхорував ся.

ОРИҐІНАЛЬНА ЦЕРКОВНА КОЛЄКТА.

В одній протестантській церкві в Місурі зарядженo минулої неділі оріґінальну колєкту. Замість гроший парохіяни складали до церковного коша курячі яйця і наскладали їх аж 68 тузинів. Сі яйця відтак продано і одержано за них квоту $17.68 (по 26 центів за тузин, бо так у тій місцевости яйця платять ся). Церковний заряд був з сеї колєкти дуже вдоволений і постановив практикувати її надальше. Побожні парохіяни не хотїли платити на удержанє пріпера і на инші церковні видатки самі, то мусять се зробити за них їх кури.

СИТУАЦІЯ В МЕКСИКУ.

З приводу европейської війни сьвіт перестав інтересувати ся Мексиком, хоч там братовбийчі боротьби ведуть ся дальше. Новий президент Карбахаль, вибраний по утечі Гуерти, вже зрікаєть ся свого уряду і осібним поїздом вибираєть ся до Вера Круз, щоби там схоронити ся під крилами американського прапора. Карбахаль вислав був до ґенерала Каранци мирову комісію, яка мала вести з ним переговори щодо переданя правительственої керми в руки конституціоналістів, але Каранца відмовив ся говорити з сею комісією. Се спричинило резиґнацію Карбахаля. Палата послів і найвисший судовий трибунал постановили розвязати ся. Одинокою підпорою Каранци є тепер його товариш ґенерал Вілля, який зі своїми полками посуваєть ся дальше в напрямі столиці Мексика (се вже ми чули місяць тому назад). Секретар війни запевняє, що находяча ся в місті Мексику армія буде боронити столиці дальше і за ніяку ціну не піддасть ся війскам ґенерала Віллї. Як з повисшого бачимо, то положенє у вічно неспокійнім Мексику майже нічого не змінило ся і мабуть не змінить ся доти, доки якась посторонна держава (найправдоподібнійше Злучені Держави) не положить тій братовбийчій війні остаточного кінця.

З широкого сьвіта.

КНЯЗЬ ВІД НЕ МОЖЕ ДІСТАТИ ГРОШИЙ.

Лондон, 11. серпня. — Римський кореспондент лондонської часописи „Таймс" доносить до сего дневника, що положенє албанського князя Вільгельма Віда є вельми критичне. Австрійські й італійські банки відмовляють йому позички, а через те новоутвореній албанській державі грозить неминучий голод і ворохобня.

МОНОПОЛЬ СІРНИКІВ В РОСІЇ.

Німецькі часописи пишуть про намір заведеня в Росії монополю сірників. Правительство ще не розглядало подрібно сего проекту, бо спершу иде йому лише о строгий нагляд над витворцями сірників, котрі стремлять до утвореня синдикату і установлюваня цін після своєї волї.

НОВА ВИПРАВА ДО ПОЛУДНЕВОГО БІҐУНА.

Сього місяця має вирушити до біґуна нова виправа під проводом Англійця Елварда Шаклетона. Сю виправу уможливив дар фабриканта Керда, котрий богато тисячів фунтів жертвував вже на гуманітарні і наукові цїли. Керд дав на виправу Шаклетона 24.000 фунтів стерлінґів (шістьсот тисячів корон) так, що Шаклетон розпоряджає взагалі сумою шістьдесять тисячами фунтів стерлінґів (півтора міліона корон). Виправа, котра вирушить до підбіґунових ледів, називає ся „цісарською трансарктичною експедицією".

Метою виправи зміряти антарктичні реґіони від моря до моря для запевненя англійській флязі почести першенства прослідженя полудневого підбіґунового континенту; поробити можливо як найбільше наукових помічень; створити наукові праці через обі партії виправи; відкрити незнані части побережа через оба кораблї, що належать до експедиції.

Простір, який ті кораблї мають прослідити, виносить понад 700 миль. Відомі небезпеченства, які загрожують морякам на тих підбіґунових океанах, передівсім у виді ледових гір. Шаклєтон здає собі з того справу; але він забезпечив ся так проти пригод, користаючи із всіх вказівок науки, винаходів і пороблених досьвідів, що є як найліпшої думки і певний поводженя. Фінансові средства має запевнені, а задачу улекшить йому в значній мірі те, що може оперти ся на двох кораблях, котрі послужать йому яко операційні підстави.

Експедиція має опустити Англію в перших днях серпня. Кораблї заосмотрені в електричні мотори. Протягом тижня мають заповнити ся магазини і як тільки се буде готове, Шаклетон і капітан Ворслей, котрий знає підбіґунові реґіони, вирушать до Буенос Айрес. В половині вересня виправа виплине на полуднє.

Шаклетон заосмотрив ся в пять моторових санок, в складану хату величини 25 квадратових стіп, в засоби харчу і одежі на два літа для чотирнайцятьох людий, на два літа для партії зложеної з шістьох людий, на рік для двох партій з двайцятп людий з окрема. Сї останні партії ожидать ся на кораблях. Всьо запакованє в подовжні скринки, що важать точно 60 фунтів. Такі скринки лекше двигати на раменах. З Норвеґії спроваджено двайцять моторових санок, кожухові міхи до спаня, кожухові чоботи і рукавиці, з Росії фільцову обуву, з Ляпонії спеціяльну сушену траву до випханя чобіт; всі наукові прилади зроблені з металю лекшого від сталї і майже так легкого, як алюміній.

Щодо харчу, то руководжено ся передівсім зглядами на те, що дає як найбільше тепла. Обчислено так, аби те, що зїсть ся через цілий день, давало 5.500 кальорій, отже о 3.000 кальорій понад норму, бо чоловік, що їсть звичайно денно три фунти, одержує 2.500 кальорій. Кромі того сей харч мусить найбільше відживляти і давати силу мязам. На обід залога буде діставати лиш оріхи мішані з оливою. Харч запакований в шкіри, якими будуть кормити псів; ті міхи опаковано в легкі скрині з дерева „венеста", знаного зі своєї легкости.

Залога, числом 56 людий, дібрана старанно під кождим зглядом так, що можна на неї числити. Зібрано сих людий з Канади і з полудневої Африки, але головно з Англії.

УРЯДНИЧИЙ СТАН В БОСНІ.

Між питанями, котрі повстали по атентаті на архикнязя Франца Фердинанда, непослїдне місце займає справа боснійської бюрократії, котрій закидувано не лиш численні занедбаня критичного дня, але також посередну участь в атентаті. Сі закиди відносили ся переважно до сербських урядників. Щоби пізнати і оцінити бюрократичні відносини в Боснї, вистарчить заглянути до статистики, котра дає завсїди безсторонні вказівки.

Заки займемо ся тими вказівками, мусимо пригадати, що по окупації Босни й Герцоговини установила Австрія в сих краях військову адміністрацію, до котрої належало невелике число урядників з міністерства заграничних справ. Опісля почали напливати урядники з Австрії, також з Угорщини, а врешті в часах, коли правлїнє в окупованих краях справував Каляй, почато уміщувати на урядах краєві сили. З початку краєвих урядників було небогато, вперед з тої причини, що правительство їм не довіряло, а подруге длятого, що кандидатів, які мали бодай зглядне уздібненє, було дуже мало. Рівночасно повстали, передівсім між Сербами, жалї на чужих урядників. Повстала сильна аґітація проти так названих народом „куферашів", то значить „куферковців", котрі прибували до Босни з куферком в руцї. Краєве правительство, узгляднюючи бажаня населеня, іменувало щораз більше урядників з місцевого населеня, обмежуючи рівночасно наплив чужих. Жалї на „куферашів" не устали, а до них прилучили ся закиди, начеби правительство при іменованю урядників фаворитувало сербський елемент.

Тепер звертаємо ся до статистики. Босна має 1.898.044 мешканців. З того є 825.418 або 43:49 процент Сербів (православних), 434.061 Хорватів (католиків) і 617.137 або 32:25 процент Музулманів. В бюрократії панує справдішня мозаїка народностий. Число урядників в Боснї виносить 13.266. З сього числа є 1419 Німців (понад 10 проц.); 380 Мадярів (майже 3 проц.), 1460 Чехів, 565 Поляків, 390 Словінців, 284 Українців, 53 Словаків, 41 Румунів і 35 Італійців. З місцевого населеня є 8.634 урядників, а з того Хорватів 3.911 або понад 29 проц. загального числа урядників; 3.242 або понад 24 проц. Сербів, а врешті 1481 або 11 проц. Музулманів.

B177

„SVOBODA" (LIBERTY)
THE RUTHENIAN NEWSPAPER
Published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, at
83 Grand St., Jersey City, N. J.
TELEPHONE: 498 JERSEY CITY.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.
Single copy: 3 cts.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

Оплачувати ґазету треба завсїди з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листї, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтаря або аґента на експресовім офісї, пішлїть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, коли з гори не було назначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

За всї оголошеня (адвертайзменти), поміщені в „Свободі", Редакція не відповідає.

ПРОЕКТИ „ПРОСЬВІТНОЇ КОМІСІЇ" НА КОНВЕНЦІЮ Р. Н. СОЮЗА.

Позаяк просьвітна справа є за мало знана широкому загалови, щоби він міг без приготованя досьвідно забрати відповідне слово в справах просьвітних — для того „Пр. Ком." на підставі своїх студій на полї просьвіти серед инших народів і досьвіду, який набула в часї свого істнованя, уважає за потрібне і за свій обовязок подати ширшому загалови проекти, як „Пр. Ком." повинна бути з'орґанізована і уладжена на дальше, щоби вона не була „забавкою", за яку, властиво, деякі люди її до сего часу уважали, а дійсно була би інституцією просьвітною в цїлім значіню того слова і щоби вона дійсно могла свою серіозну задачу, якої від неї загал українського народа сподїває ся і має право жадати, т. є. — нести між народ серіозну орґанізаційну працю і просьвіту. А позаяк наші проекти на дальше що до з'орґанізованя і провадженя просьвітної роботи є зовсім відмінні як до сего часу „Пр. Ком." була з'орґанізована і дальшесяглі, над котрими належало би хвальним делеґатам слїдуючої конвенції основно застановити ся, „Пр. Ком." дає під загальну дебату і огляд слїдуючі проекти на будуче:

I. В члени „Пр. Ком." повинен увійти о много ширший круг визначнїйших українських діячів в Америцї, як се мало місце до сего часу, в тій цїли, щоби можна було просьвітну роботу розділити на секції і кождій з них припоручити певний діл роботи.

Щоби зробити „Пр. Ком." тілом живим, котре би могло скоро ділати і не булоби мертвою тяжкою машиною — вона мусить мати більш нормальні умови для своєї працї, засоби і вільну руку в своїй роботї. Для того „Пр. Ком." повинна бути після нашого погляду з'орґанізована в слїдуючий спосіб:

II. На чолї всієї просьвітної роботи повинен стояти центральний заряд „Просьвітної Комісії", котрий складатиметь ся тільки з чотирох членів: голови, секретаря, скарбника і референта.

а) Перші три члени Заряду „Пр. Ком." себто: голова, секретар і скарбник повинні бути в однїй місцевости, щоби можна було в кождій справі порозумівати ся і полагоджувати успішно справи, не забираючи богато часу.

б) Референт мав би в своїх руках діловодство „Пр. Ком.", експедицію видань „Просьвіти", надзір над видавництвом, музеєм, архивом та книгарнею і зіставав би при друкарнї.

в) Решта-ж членів творили би тільки помічне тіло „Пр. Ком." і були би подїлені на секції під директивою властивого Заряду „Пр. Ком.".

III. Права Заряду „Пр. Ком.".

В обсяг властивого заряду „Пр. Ком." входять слїдуючі справи і його права що до тих справ:

1. „Пр. Комісія" сама в собі є тілом самостійним, котре істнує і працює на основі своїх вироблених статутів, однак приналежне до Р. Н. С. а є вибране конвенцією і відповідає за свою просьвітну роботу тільки перед конвенцією.

2. Заряд „Пр. Ком." є властивим репрезентантом „Пр. Ком." у всїх справах просьвітної роботи на вні.

3. Він управляє всїма справами просьвітної роботи самостійно і надає її провід, систем і характер.

4. Замовляє, приймає і відкидає працї, які надходять до „Пр. Ком.".

5. Приймає і віддалює співробітників, входячих в обсяг просьвітної роботи.

6. Наглядає над роботою секцій „Пр. Ком.".

7. Уділює стипендії укр. студентам, що учать ся в американських висших школах.

IV. Обовязки Заряду „Пр. Ком.".

Обовязком Заряду „Пр. Ком." є:

1. Провадити в житє свої проґрами, пляни і завданя вже почасти оголошені в наших справозданях, а також і тих, котрі можуть виникнути при роботї „Пр. Ком.".

2. Відповідати за цїлу просьвітну роботу і маєток „Пр. Ком.".

3. Подавати що 3 місяції справоздане зі своєї роботи в часописях до загального відома.

4. Складати що 3 місяції рахунки Екз. Комітетови Р. Н. С., котрий має право щконтрувати і провіряти рахунки „Пр. Ком.", чи вони добре провадять ся і після перегляненя оголосити їх до загального відома.

5. Екз. Ком. Р. Н. С. має нагляд тільки над рахунковими справами „Пр. Комісії", а що дотичить просьвітної роботи, діловодства, внутрішнього заряду, видавництва і инших справ „Пр. Ком.", Заряд „Пр. Комісії" під тим зглядом залежний тільки від конвенції і здає на конвенції загальне справоздане зі своєї роботи і за ню відповідає тільки перед конвенцією.

V. Секції „Пр. Комісії".

Щоби справу попровадити успішно з найбільшим хісном для народа, конечно треба всю просьвітну роботу розділити на секції і припоручити кождій з них певний діл роботи, бо один комітет не в силї подолати тої роботи, тих завдань і вимог, які стоять перед „Пр. Ком.". Секції творили би помічне тіло „Пр. Ком." і допомагали в її роботї по місцевостях, де булиб вони заложені. Кожда секція мала би за цїль провадити один діл роботи або й більше на цїлу Америку, а також полагоджувати всї просьвітні справи за порозумінєм Заряду „Пр. Ком.". До кождої секції вибираєть ся конвенцією один чоловік, яко голова даної секції, а він зі свого оточеня в своїй місцевости вибирає за порозумінєм з Зарядом „Пр. Ком." других двох, або більше членів секції і з ними нараджуєть ся і провадить просьвітну роботу як свого певного ділу, котрий буде йому припоручений, а також буде полагоджувати всї місцеві справи „Пр. Ком.".

Увага: У всїх справах секції порозумівають ся з Зарядом „Пр. Ком.".

Справа „Пр. Ком." вимагає заложеня слїдуючих секцій:

1. Секція Рухомого Народного Університету.

Ся секція мати-ме слїдуючі завданя:

1. Старати ся про уряджене цїлого ряду відчитів і лєкцій по укр. кольоніях в Америцї. Для її ужитку „Пр. Ком." має достаточний запас готових відчитів і образків та одну лїхтарку, а при потребі закупить ще більше лїхтарок.

2. Вишукати за порозумінєм заряду „Пр. Ком." відповідних прелеґентів до читаня лєкцій і посилати їх по кольоніях.

3. Порозумівати ся з окремими кольоніями про уряджене лєкцій.

4. Виробити маршрути прелеґентів.

5. Випозичати відчити і образки окремим кольоніям, котрі будуть мати свої лїхтарки і буде у них чоловік, котрий би міг ті відчити відчитати.

6. І взагалї полагоджувати всї справи, котрі будуть відносити ся до уряджения відчитів, читань, лєкцій і т. д. і що тісно звязано з рухомим народним університетом.

2. Секція орґанізаційна.

До сеї секції належали би всякого рода орґанізаційні справи, а головні з них слїдуючі:

1. Засновувати і орґанізувати по укр. кольоніях „Українські Народні Клюби „Січ".

2. Закладати і орґанізовувати відділи товариства „Просьвіта" в Америцї.

3. Закладати читальнї і бібліотеки „Просьвіти" по укр. кольоніях.

4. Засновувати ґімнастичні товариства „Січи" і „Соколи".

5. Виробити для „Січий" і „Соколів" однострій, карність і одностайний систем.

6. Закладати по укр. кольоніях „щадничопозичкові банки" на придбане нерухомої власности.

7. Взагалї обіймати всї справи орґанізаційні висше згаданих інституцій, дбати про їх розвій і подавати відповідні інформації і поради.

3. Секція шкільна.

Ся секція має заняти ся всїма шкільними і виховавчими справами поміж Українцями в Америцї і до неї належить:

1. З'орґанізувати українських учителів і дякоучителїв.

2. Зробити учительський зїзд укр. педаґоґів в Америцї.

3. Зреформувати шкільний систем в укр. школах в Америцї.

4. Дбати про національне виховане укр. дїтий уроджених в Америцї.

5. Роздавати дїтям нагороди пильности за успішні поступи в науцї.

6. Уряджувати курси для неграмотних.

7. Підготовити шкільні підручники для укр. шкіл в Америцї.

8. Закладати нові школи і підтримувати вже істнуючі.

9. І взагалї полагоджувати всї справи, що тичать ся шкіл і поширеня грамоти серед наших людий.

4. Драматично-музична секція.

Ся секція має заняти ся згуртованєм всїх укр. аматорських товариств, як співочих так і драматичних, музичних банд та инші. А згуртовавшись з'орґанізувати добрий хор, щоби дати цїлий ряд концертів, як для нашої так і анґлійської суспільности, познайомивши її з красою нашої пісні. Крім того пора на американській землї заложити сталий укр. драматичний театр, котрий би переїздив з кольонії на кольонію і давав би добрі представленя з кращого репертуару укр. театральної штуки.

5. Секція в старім краю.

Ся секція є вже завязана у Львові при львівській „Просьвітї" яко „Комісія для справ Українців в Америцї" і функціонує на вироблених реґулямінах за порозумінєм з „Пр. Ком." через свого відпоручника на старий край.

Крім того, заряд „Пр. Ком." може при потребі отворити нові секції, коли того буде вимагати просьвітна робота і може в разі потреби змінювати обовязки секцій.

До секцій належить вибрати на конвенції людий фахових і відповідних та при тім і незалежних — се є для того, щоби вони змогли добре попровадити справу і лишити користні наслїдки з своєї роботи. Людий до секцій повинно вибрати ся з ріжних важнїйших околиць Північної Америки. Крім справ спеціяльних, що належатимуть до кождої секції з'окрема — кожда секція повинна полагоджувати всї місцеві справи „Пр. Ком." за порозумінєм з зарядом „Пр. К." в тій околици, де живе вибраний голова секції.

Крім висше згаданих секцій в Сполучених Державах, „Пр. Ком." повинна старати ся заложити відповідні секції і в Канадї та Бразилії, де живуть громадно наші люди.

VI. Справи видавничі та инші.

Видавничими справами, бібліотекою, архивом, музеєм і книгарнею має займати ся сам заряд „Пр. Ком." зі своїм референтом і в співробітництві з спеціяльно заанґажованих фахових людий для тої цїли.

Заряд „Пр. Ком." в справах видавничих задумує основно поступити наперед, а головно звертатиме увагу на:

1. Видане місячних книжочок для членів т-ва „Просьвіта" в Америцї.

2. Видане дїточого часопису „Цьвітка".

3. Робити відбитки відчитів, що друкують ся в місячних книжочках „Просьвіти".

4. Друкувати окремі відчити і популярно-наукові розвідки та книжки.

5. Друкувати кращі оповіданя сьвітової лїтератури під серією „Сьвітові Перлини".

6. Видавати ориґінальні оповіданя української лїтератури.

7. Витворити ориґінальну самобутню українсько-американську лїтературу.

8. Видавати дїточу лїтературу (казки, оповіданя і т. д. для дїтий).

9. Видавати дуже танї (від 1 ц. до 5 ц.) книжочки белетристичного і наукового змісту.

10. Друкувати обширнїйші працї поважнїйшого змісту.

11. Виготовити і видати шкільні підручники для українських шкіл в Америцї.

12. Видати обширнїйші анґлійсько-український і українсько-анґлїйський словники.

13. Видати граматику анґлійсько-української мови.

14. Видавати музичні твори відповідні для наших американських хорів і банд.

15. При книгарнї мати достаточний запас потрібних шкільних підручників і книжок з ріжних галузей науки і красного письменства для закладаня читалень і доповнюваня їх книжками.

16. Крім книжок держати картки кореспонденційні з малюнками типів і країовидів старого краю, як з історичної минувшини так і сучасности та инші.

17. І богато инших справ, котрі можуть виникнути під час роботи „Пр. Ком.".

Всїма тими справами безпосередно займаєть ся заряд „Пр. Ком." в співробітництві заанґажованих фахових людий. При великім навалі працї при „Пр. Ком.", предсїдатель має секретаря, котрий, як і до сего часу було — має редаґувати місячні книжочки для членів „Просьвіта" в Америцї. Коляж видавнича справа поширить ся, заряд може заанґажувати сталого редактора просьвітних видань, над котрими він буде мати постійний нагляд і відповідатиме за свою працю перед зарядом „Пр. Комісії".

VII. Фонди „Просьвітної Комісії".

Щоби виконати в належний спосіб всї завданя „Пр. Комісії" — вона мусить мати до розпорядимости достаточні фонди. „Пр. Ком." не може розвинути своєї роботи без фондів, і щоби принести хосен нашому народу як під зглядом моральним так і під зглядом добробуту матеріяльного, треба зробити певні вклади. Книжка має принести осьвіту і оплатити ся, але на сю книжку, щоби її видати, треба гроший. Дїтям треба букваря і читанок, та без гроший їх не видасть ся і не виготовить ся. І так кожда справа.

Для того, що „Пр. Ком." обіймає всї просьвітні справи наших людий в Америцї, а також і шкільні, видає книжки як для дорослих так і для дїтий — „Пр. Ком." узнає за справедливе:

1. Передати для ужитку „Пр. Ком." фонди з самого початку заснованя „Пр. Ком.", котрі були конвенцією призначені, але затримані Екз. Ком. і не видавали ся для ужитку „Пр. Ком.".

2. Асиґнувати достаточну суму з фонду „Молодечого Союза" при Р. Н. С., щоби оплачувати видатки видавництва дїточого журнала „Цьвітка", котрий розсилаєть ся даром всім членам „Молодечого Союза".

VIII. Члени Р. Н. Союза стають членами „Просьвіти".

Навіть люди, котрі найблизше стоять до „Пр. Ком.", уважають, що наш народ не підготований до поважної і систематичної, наукової, просьвітної роботи. Найкращим доказом того, що не так воно є — може служити нам христіянська церква. Колись всї народи на сьвітї були поганами і коли христіянська церква почала ширити свою науку про віру серед поганів, вони, сї погани, не були приготовані до принятя Христової віри. А доказом того є, що вони мучили і убивали своїх учителїв. Однак систематична і невсипуча праця перших христіянських робітників перемогла всї неприхильні обставини. Тепер більше цивілїзовані люди стали христіянами. І наш народ, коли прийшов до Америки, першою найбільшою своєю задачею уважав за конечне з'орґанізувати ся і без сторонної помочи поставити свої церкви, хоч міг піти до инших. Для чого він так робив? Для того, що він зістав вихований в вірі прадідичній. А зістав він вихований в сей спосіб тому, що духовенство систематично в дусї релїґійнім над ним працювало. Кождої недїлї його обовязком було і є піти до церкви послухати служби Божої і проповіди. Духовенство давало йому в руки молитовники, релїґійні книжки про житє сьвятих і релїґійні часописи, еванґеліє і біблїю і учило його потребі віри і релїґії. Сею з'орґанізованою, систематичною і невсипущою працею над народом, воно так обучило народ, що нинї наш чоловік є готов понести і найбільші жертви як на будову храму Божого так і удержане сьвященика, аби тільки мати се, до чого звик.

Що так річи мають ся і зі сьвітськими та просьвітними справами, показують нам приклади хоч би на наших найблизших сусїдах, Американцях. Вони не тільки будують церкви, а нарівнї закладають школи, університети, бібліотеки і музеї. І хто знає, чи не більше видають вони гроший на просьвіту, як на инші справи?!

Єсли-ж отже ми станемо систематично працювати над народом і безнереривно будем давати йому в руки розумну книжку і будемо учити його о потребі просьвіти, о значіню і вазї науки, він привикне до сего так, як привик до церкви, наколи пізнає її вагу і вартість. Цїлий успіх просьвітної роботи залежати-ме отже від з'орґанізованої, сталої, безупинної працї над народом, щоби він привик завжди мати під рукою розумну, наукову книжку, ходити слухати відчити і стало інтересувати ся і дбати о просьвітні справи, як привик читати молитовника, ходити до церкви і слухати проповіди. Тодї він так привикне до „Просьвіти", як привик до церкви. Тодї наш народ може стати культурним і просьвіченим народом, коли він крім щоденної молитви стане щодня читати розумну книжку, коли крім жертв на церкву не пожалїє жертв на просьвіту себе і своїх дїтий.

Народ завжди є і рівночасно нїколи не є підготований до нової справи в житю, до просьвіти, коли не будемо працювати над його підготованєм і не побоїмо ся піднести йому дійсну просьвіту, коли не будемо так стало і систематично працювати як працює церква і сьвітські просьвітні інституції инших культурних народів.

Р. Н. Союз може від разу стати з мертвого асекураційного товариства такою живою і культурною інституцією та великим розсадником просьвіти серед нашого народу, наколи він прийме пляни „Пр. Ком.". Вмісто як до тепер єднати для „Просьвіти" тільки добровольців, може він перемінити ся в просьвітну інституцію в той спосіб, що кождий член Р. Н. Союза стане членом „Просьвіти". Сей плян конвенція Р. Н. С. може перевести в слїдуючий спосіб:

1. Ухвалити „Просьвітї" на просьвітну роботу і на видавництво просьвітних книжочок 7 ц. від члена Р. Н. С. Можна се так зробити:

а) Кождий член Р. Н. С. вмісто як дотепер платити 3 ц. на просьвітні цїли, платив би 5 ц. Платячи 3 ц. члени Р. Н. С. не діставали до тепер в заміну нїчого крім нашої працї коло просьвіти для загального добра укр. народа і до певної степени уважали ми за кривду членів Р. Н. С., для того „Пр. Ком." хоче направити сю кривду і бажає не тільки на дальше працювати для загалу укр. народа, як до тепер працювала, але думає в першій мірі нести просьвіту серед всїх членів Р. Н. С. Сего зробити не в силї „Пр. Ком." при оплатї 3 ц. і для того „Пр. Ком." пропонує дати членам Р. Н. С. виданя своїх місячних книжочок вартних не меньше 15 ц. за додаткових 2 ц., се майже даром, а користи за тих 2 ц. для членів Р. Н. С. булиб надзвичайно великі. То не тільки просьвітна праця йшла би, як до сего часу сталим шляхом, але кождий член Р. Н. С. став би членом „Просьвіти".

б) Бракуючих 2 ц. до 7 ц. додано би з фондів призначених на „Свободу".

Які з сего користи вийшлиб для Р. Н. С. і для самої „Свободи" подаємо понизше:

Користи з того для Р. Н. С. булиб слїдуючі:

1. Союз став через сю зміну на чолї всїх орґанізацій в Америцї не тільки українських, а взагалї всїх подібних орґанізацій инших народностий.

2. Через те Р. Н. С. тим більше висуваєть ся наперед усїх укр. орґанізацій і тим його число членів до слїдуючої конвенції може подвоїти ся.

3. Р. Н. С. мав би великий арґумент при аґітації, для чого кождий Русин-Українець має вступати до Р. Н. С., бо він дає богато чого більшого користного своїм членам, як кожде инше асекураційне товариство.

4. Зі своїх байдужних дотепер членів Р. Н. Союз через просьвіту може зробити сьвідомих людий.

5. Осьвідомлені члени Р. Н. С. за помочию просьвітних книжочок, стали би дійсними патріотами і сьвідомими Українцями і не тільки самі мя не винародовлювалиб ся, але й старали ся би, щоби і їх дїти не американїзували ся.

6. Осьвідомлені члени Р. Н. С. будуть більше дбати о розвій своєї орґанізації.

7. Через просьвіту підніс ся би моральний рівень загалу членів Р. Н. С. і тим не наражав би орґанізацію через нерозважність та нахабство на передвчасні виплати запомог і посмертного і взагалї зменшилибись матеріяльні видатки Р. Н. С.

8. Кождий член Р. Н. С. через просьвіту став би більше інтелїґентнїйшим чоловіком і тим самим став би здібнїйшим до лучшої працї і лучшої заплати. Загально відомо є, що люди більше осьвідомлені і очитані займають кращі становиска і дістають лучшу заплату, як темні і неграмотні, бо вони скорше вибивають ся на верх серед сїрої маси, ось пр., всї наші бізнесмени.

9. Через передачу „Пр. Комісії" 2 ц. зі „Свободи", „Пр. Комісія" додасть те в своїх книжочках членам Р. Н. С., чого в політичній ґазетї не дасть ся сповнити, а іменно: лїтературну і наукову стійність добірного матеріялу. Се буде найкращий додаток до ґазети Р. Н. С. за 2 ц. Матеріял виданий книжкою має о много більше значінє і вартість для члена Р. Н. С. як ґазета, котру він або читає, або не читає, а у всякім разі не ховає. Тодї як книжочки може завше переховати і ними збільшити свою домашню бібліотеку, котра з часом може зрости в поважну скількість книжок і тим витворили би велику скількість домашних бібліотек, котрі завжди стали би в пригодї.

10. „Свобода" сама прийшла до того переконаня і друкує нераз в додаток на окремих аркушах повісти, але се також не досягає цїли, бо такі окремі аркуші часто гублять ся і трудно їх зібрати, щоби мати цїлу повість, а хоч би і зібрати, то вигляд такої книжки не робить бажаного вражіня.

Користи-ж для „Просьвіти" булиб сї:

1. Тими самими силами і за ті самі гроші можна би о много більше видати працї, як се мало місце до сего часу.

2. Маючи побільшені фонди „Пр. Ком." може видавати більші і кращі книжочки і тим би розгорнула ширше свою роботу під кождим зглядом чи то в видавництві, чи в уряджению лекцій відчитів, чи в висилцї вандрівних учителїв, в замовленю нових праць, відчитів і образків сьвітляних до чарівної лїхтарки і взагалї послужила би на користь як членам Р. Н. С. так і цїлій заморській Руси-Українї.

3. Звернули би більшу увагу на ілюстроване книжочок просьвітних образками. Ось пр. тепер ми не можемо кожду книжочку ілюстровати образками, бо се була би за коштовна річ на теперішні наші кошти, бо у нас на се недостає фондів, а ілюстровати книжочки конечно треба.

IX. Стипендійний фонд імени Т. Шевченка.

Крім инших точок зазначених висше, „Пр. Ком." думає заснувати „Стипендійний фонд імени Т. Шевченка" в тій цїли, щоби дати можливість біднїй українській молодіжи уродженій в Америцї і котра укінчила тутешні висші школи, дальше спеціялїзувати ся в своїм фаху на університетах в старім краю.

Для заложеня того фонду конвенція повинна ухвалити якусь суму, а за більшими фондами старала ся би „Пр. Комісія" бодай через збиране 1 ц. місячних вкладок по цїлій Америцї.

X. Відділи т-ва „Просьвіта" в Америцї.

Щоби зручно провадити просьвітну роботу по цїлій Америцї і витворити житє поміж членами тов. „Просьвіти" по кольоніях, заряд „Пр. Ком." всїх членів Р. Н. С. і членів тільки тов. „Просьвіта" згуртує в відділи товариства „Про-

(Продовжене на стор. 7-ій).

— 57 —

таки тліла ще надія, що пані сповнить свою обіцянку і викупить його сїмю.

За часів перебування Кармелюка у Доротеї Марійка прибігала нишком кілька разів. Сї стрічі з дорогою жінкою були держані в найбільшій тайні. Наповняли вони щастем змучене серце Кармелюка, но разом з тим і болючо вражали його. Марійка розказувала чоловікови про ту недолю, що спала тепер на сїмю. Ключник мстив ся що хвилини: і її і слабого діда гонили щодня на панщину, а діти лишались самі без надзору, і колиб не добрі сусіди — погиблиб зовсім; корова згинула задля браку надзору, а немолочений хліб зогнив у стирті.

Всї ті вістки розривали Кармелюкови серце і для нього стало ще дорожше се єство, що переносило цїлу сю недолю.

А тимчасом Доротея зачинала прямувати до своєї цїли точнійше. Вже навіть кімнатна служба зачала дещо запримічувати. Доротея не привикла скривати своїх пристрастий, а тут хам не зважав на всї підходи і не звертав уваги на неї. Се розпалювало пристрасть Доротеї.

— Чи він дурний, чи що? — думала вона. — А може він не сьміливий, або ділу шкодить жінка? На всякий случай треба поступити собі рішучо... — скінчила своє розумоване.

Був празник і сїмя Хойнацьких виїхала на забаву до одного з сусідів. Забава мала тягнути ся два днї. Кармелюк скористав з нагоди і рішив навідати ся до родини, щоб там не знати що було. Се пристрасне бажане так томило його душу, що він забув і на гнїв Доротеї і на наслїдки.

Серце Кармелюка завмерло від невисказаного

— 60 —

— Кріпись, сину, кріпись! — заговорив дід таким слабим, розбитим голосом, що видавалось, що той голос входив відкись здалека. — Були й гірші часи і минули... йдемо не до зими а до весни... Кріпись для тих малих, кріпись...

— Кріплюсь, батьку, тому кріплюсь, що маю надію ще з вами сполучити ся; колиб не так, то знав би вже, що зробити.

— Господи, Боже мій! — Марійка затривожилась. — Чиж пані...

— Обіцяла купити і вас всїх, — докінчив Кармелюк.

— Діду, батечку, чуєте, що він говорить? — крикнула Марійка, задихаючись від радости, і обнявши шию Кармелюка, припала до нього.

— Щасте моє, радість моя! Сьвіте мій! З тобою знов разом, разом! — повторяла вона, перериваючи слова поцїлуями.

— Постій, голубочко, ще дуже не радуй ся — задержав її чоловік, — треба ще просити пана, щоб згодив ся вас продати.

— Пана... щоб згодив ся продати нас? — сказали разом дід і Марійка, поглядаючи на Кармелюка.

— Ну, та пана, — перебив Кармелюк, не розуміючи їх поглядів... — Я ось гадаю пійти до паничів, щоб вони попросили пана.

— Не треба йти, я був вже у нього, сину, — сказав тихо дід, спускаючи очи.

— Ну, і щож?

— Господи! Таж пан говорить, що він зразу віддавав нас Хойнацькій, — дворецький се потвердив.

— Ну-у?

— 61 —

Кармелюк тяжко дихав, грудь його з шумом піднімалась; зловившись за край стола, перегнув ся він до діда.

— І другий раз, ось недавно, пан предкладав їй нас... Не хотіла нас купити, сказала, що у неї і без того досить баб.

— Так, значить, вона, гадина підла, обманювала мене?! — крикнув біснено Кармелюк і з такою силою ударив кулаком до стола, що ніжки заскрипіли.

Налякана Марійка обняла сильно його шию руками.

В той час у сїнях роздались грімкі кроки. Всї насторошили уха. Марійка з переляку пригорнулась до чоловіка, неначе стараючись закрити його своїм тілом.

Двері отворились, а на порозі показав ся конюх Доротеї.

— Скоро, збирай ся, Іване, — крикнув він з порога. — Пані вернулась, лютує мов відьма. Біда...

VII.

Досьвіта ще вернув Кармелюк до Овсяників і хотів класти ся спати, но його сейчас покликали до пана. Зворушений, в розпуці, переступив Кармелюк поріг передпокою і задержав ся в дверях кабінету. Комната була слабо осьвітлена одною восковою сьвічкою із шести в канделябрі; серед того сьвітла видко було товсту фігуру пана Вінцента в нічнім білю, а біля одного вікна сиділа Доротея, огірчена й розгнївана.

Її трудно булоб і замітити, колиб не сірий полусьвіт із вікна, що падав на її черти. В кабіне-

— 64 —

— Ну, позбавляти чоловіка права побачення жінки й рідних діточок, — заговорив гірко Кармелюк, — розривати насильно то, що сам Бог звязав, чиж се можна назвати панською ласкою?

— Мовчи, хаме! Не мудруй! — тупнув ногою Хойнацький. — Замісць того, щоб повзати по землі і просити милосердя, то він ще бовтає щось о свободі і о Бозі... Ось я тобі покажу і свободу... і дарованї тобі Богом права! Забирай ся у кухню, геть з палати!... Тепер виносити-меш з покоїв нечистоти! Геть!

Кармелюк поглянув ще раз грізно на пана, стиснув так свої руки, що аж пальці хруснули і вийшов з кімнати.

А Доротея, переживаючи в ту хвилю богато сердечних почувань, накинулась тепер на невинного мужа.

— Ти прямо дурний і нетактовний до нестями! Я дивую ся, чому він тебе не пхнув ножаком.

— На Бога! Дорцю! Що ти говориш? — крикнув чоловік, отворивши рот з переляку.

— Та се й говорю, що ти тілки свою дасїть волю виливати і в лютости забуваєш, що перед тобою стоїть не простий хлоп, а образований чоловік, що розуміє образу... і чоловік, готовий на все...

— Так ти сама, любцю, просила, щоб накричати...

— Просила, щоб ти пояснив нетактовність його поступовання. Так ти хазяїн... називаєш себе мущиною, тож повинен уміти навчити кріпака про його обовязки... а ти став його дразнити, понижати, доводити до злости... Ну і діждеш ся, діждеш ся, вічнечний...

— 65 —

— Мати Божа! Та я його сейчас відправлю до справника... нехай його кудибудь діває.

— Прошу тебе, — замітила голосно Доротея. — Овсяники — моє родове село... і Янко — мій хлоп... Як ти лякаєш ся, то можеш вибрати ся сам на свій хутір, а я сама без справника усмирю того, кого треба й об'уздаю, кого треба.

— Алеж, мамусю...

Но Доротея не хотіла слухати оправдань свого чоловіка і вийшла з кімнати мов королева.

Кармелюк очутив ся на дворі з таким хаосом полуганих думок, що ні одної з них не міг зловити, а чув лиш у себе на серцю щось страшного, осоружного, нестерпного, а чим жите стало нудне і тяжке... І він в перший хвил кинув ся був у сад, де серед густих корчів, окрашених осінним огреєм, міг виконати свою страшну гадку; та за хвилю друга гадка взяла верх над марнаною болем і ускорбленою душею — вернутись і пімститись... Йому і згадом себе було досадно й обидно, що він позволив тій гадині кинути на себе ідеяту піну і не здавив її за горло... Тепер йому живо представилось, як то сей довговязий глистик захропів би під його руками, як би він посинів, висолопивши язик і випуливши з смертельним переляком свої жабачі очи...

— Ха! — навіть засьміяв ся злобиво Янко, вдаючи більше у веселий ніж звірський настрій.

Він повернув до двора; но коли підійшов зі сторони саду, остановив ся... став гадати, хоч і несно, мов в горячці, но з деяким пробліском свідомости.

Тепер сейчас... його до пана не допустять... Сам його прихід назвуть бунтом... замкнуть і

— 68 —

Доротея при тім так кріпко поцїлувала Кармелюка в чоло, що він аж здрігнув від неожиданости.

— Ти ось уперко робив мені, — продовжала Доротея, филоючи, — що я бороню тобі стрічатись з сімєю! Но, зрозумій: я, жалїючи тебе, берегла від лиха... і все то до слушного часу, коли й буде можна викупити...

— А пан говорить, — перебив Кармелюк, — що він радо...

— Він брешє! — крикнула Доротея. — Чиж він не з мести відорвав тебе від сімї? До сеї пори ще дише злобою... Присядь, Янку, — звернулась до нього з кокетливою усьмішкою.

— Я хочу говорити по дружньому...

— Щож, вельможна пані, я постою...

— Ні, мені так зле... Сідай ось сюди... на крісло... близше... Я, знай, тебе уважаю і щодо розуму і щодо образовання за шляхтича... При людях конче треба взятись... а тут ми одні...

— Спасибі, пані, а тілько-то... не випадає...

— Що тобі? Хиба ти таки потребуєш конче приказу? Ну, так я приказую — сїдай! — зробила вона милий приказуючий рух і з принадливим зітхненем задержала на нїм свій огнистий погляд.

Затревожений Янко сів на вказане крісло, а Доротея, що сиділа на канапі в розпиятій блюзці, тепер наліж лежала, схилившись на білу, голу руку.

— Чи бачиш... по всьому ти повинен пізнати, що я беру велику участь у твоїй судьбі... велику — підчеркнула вона, — я гадаю, що такої другої добродійки ти не найдеш на сьвіті... Всьо, що для тебе є неприємне, то є і для мене обидою. Не-

— 69 —

щастє твоє мене більше тревожить, чим тебе самого... Я ось боялась, щоб в Головчинцях не було якої засідки на тебе, напасти... Твоя сїмя лиш побачить тебе і вже вдоволена... а для мене кождий волос твій дорогий... Ось і тут мав ти неприятелїв, — а для мене се тяжко... Значить ся: не нарікати треба, що я тебе бережу, а благодарити... і благодарити не по рабськи, а сердечно...

Кармелюк глядів на Доротею широко отвореними очима і кожде її слово не гріло а роздирало його серце... хоч і хотілось вірити.

— Тому то і я — говорила ніжно Доротея — готова для тебе всьо зробити від серця і говорю прямо, що коли буду на ділї певна, що ти менї платиш за моє добре серце — своїм серцем, то я тебе ущасливлю...

— Господи! Та я за вашу ласку; — кликнув Кармелюк і припав до руки своєї властительки. Доротея поцїлувала тепер в лице свого раба і посадила його знов на крісло, присунувшись до нього близше... Внутрішний огонь розгоряв ся в її груди сильнійше й сильнійше, заливав полуміню її лице й іскрив ся в темних щовкових очах.

Кармелюк, обхоплений радостю, сидїв мов оніміляй, не розуміючи правдивого значіня слів своєї панї, но смутно догадував ся, що в них криєть ся щось неморального, нечесного...

— Кленусь, зроблю щасливим, як тілько буду певна, що воля не возьме від мене мого любого Яся! — шептала вона, опяніла від пристрастий, здрігаючись нервово і витягаючись мов кітка. Вона, то пожирала Янка очима, то прижмурювала їх від втоми.

— 72 —

Кармелюк постояв хвильку, а опісля бистро вийшов з кімнати.

На другий день повернув пан Вінцентій домів та не один, а із своїм сусідом Демостеном. Доротея радо стрінула гостя, а і з мужем була так ласкава, що послїдний тільки усьміхав ся і за кождим словом повторяв: моя люба, моя королева!

В день опісля Доротея сказала тайно чоловікови, що новий дворецький замітив брак срібної посудини... і що є підозріне на Кармелюка. Чоловік хотів було сейчас кинути ся на конюшню, та жінка його здержала.

— Треба так, душко, поладнати діло, щоб злодїй не викрутив ся. Він певно часть срібла заніс до своїх, а часть сховав у себе... Так про крадіж покищо ні словечка! Найперше треба пошукати в хатї його жінки, а сюди прикликати справника і при нїм оглядїти хату того хлопа. А як покажеть ся, що він злодїй, то я не хочу його лишати у себе. Ти справедливо говорив... Тай не хочу нікому дарувати злодїя, а закувати в диби і віддати в москалї.

— О, моя любцю, знаменито! — урадував ся Хойнацький.

Янчевський одобрив вповні плян Доротеї і він був виповнений точно. За день вернув післанець від пана Пігловського і привіз найдені під лавкою у жінки Кармелюка дві срібні ложки. Того самого вечера при справнику обшукали мешкане Кармелюка, а в нїм найшла ся чимала скількість панського срібла.

На невинного Янка відразу наділи кайдани і вивезли його з двора, не давши сказати ні слова...

— 62 —

ті був непорядок і постіль пана не була убрана. Очевидно: жінка, що спала у своїй спальні, підняла мужа з постелі і приказала покликати до себе Кармелюка.

— Як ти посьмів, собако, нарушити приказ пані? — крикнув пан, коли на порозі появив ся Янко. — Як ти посьмів, драбе? Ти хлопський вироде, гадино!

Кармелюк мовчав, прикусивши стисненими зубами до крови губу; він був незвичайно блідий, дихав тяжко, очи мов вугле горіли з під насуплених гнівно бров.

— Чогож ти мовчиш, гадино, як до тебе говорить ся? — кричав Хойнацький, скажений у приливі незвичайної злости до того хама, котрого страшно було ударити і він признав, що для показаня своєї власти треба було зачати від удару по лици, та рука не підніма́лась... деревіла перед тою мрачною статю, сильною, мускулистою і тим діявольським огнем, що ним пробивалась крізь палаючі очи душа хама.

Кармелюк випрямував ся і поглянув на свого зверхника. Доротея задрожала, Хойнацький зблід і відступив крок взад, причім його ніс виріжнив ся різко сильно червоним відтінком.

— Відповідай, збую! — захропів пан, бажаючи скрити свій ляк. — Бо кликну людий...

— Панська воля, — процідив крізь зуби Янко, — а мені гріх, — треба, видко, пропадать... Ну, щож — пропадай, душе.

Від тих слів чомусь у Хойнацького побігла по спині дрож, немовби йому положив хто за карк жменю снігу. Він оглянув ся на жінку, стрілув

— 63 —

ся з її поглядом, що горів тревогою і якимсь збуреним поривом.

— Як ти сьмів переступити приказ, паршива худобо?! — кричав далі господар. — Таж тобі було сказано, щоб ти не посьмів виходити з двора, а особливо до своєї давнійшої оселі, щоб побачитись із своїм чортівським гніздом! Га?

— Я всі прикази сповнив — заговорив з видимим силуванем Янко, дивлячись у бік. — Панство виїхали на два дні... значить ся — я був свобідний...

— Свобідний? Ха, ха, ха! — зареготав ся Хойнацький і знов закипів злорадною жорстокостю. — Раб, худоба, хроб, котрого я можу роздептати, як лиш схочу — і він свобідний? Та ти, собако, будеш тоді свобідний, як здохнеш... Як твоє падло зїдять хроби! Розумієш?

— Розумію — відізвав ся спокійно Янко, хоч чути було, що в його груди щось клекотить. — Виходить, що лише смертю можна купити свободу... Попросимо й у неї ласки...

Послідні слова затривожили знов Хойнацького: чи відносила ся та погроза до панів чи до самого Кармелюка, — всьо одно, вона була страшна, тож пан змінив свій злісний тон на докори.

— І ти ждала від нього подяки? — сказав він до Доротеї. — І мий хлопа і чеши і вари його в трьох водах, а все таки від нього і від його паршивої душі смердіти буде гноєм. Ні добротою ні ласкою не викличеш у хамській душі чести і шляхотства! Як старали ся коло того драба, кілько оказали йому ласки і прихильности... І їв і пив з панського стола, вилїгував ся на панських перинах, — і ось тобі подяка!

— 66 —

лишать свободи... Треба ждати... удавати смирного. А опісля ся вовчиця... може догадаєть ся? Вона не кричала... А може і вона розлютить ся? Тоді жаль буде сімї... пропаде без мене... А при мені? Щож, хиба утікати з нею... Кругом непроглядні болота, непроходні ліси, темні мов ніч гущавини, пропасти... Не найдуть, а як найдуть, то почислимо ся! Так, і для паршивого панства жаль віддавати своє житє даром... Можна порахувати ся і других поучити.

Жизненне чувство кріпкого орґанізму вийшло побідником і винесло покищо Кармелюка з вихру розбурханих притрастий та запалило в його мрачній душі іскорку слабої надії: хоч він мов зьвір в берлозі, але таки постоїть за свою сімю, а як віддасть своє житє, то за страшну ціну! Думка ся до того степеня успокоїла Кармелюка, що він повернув на конюшню, заліз в сіно і заснув богатирським сном.

Пан Хойнацький після сварки із своєю жінкою поїхав в поле, щоб розвіяти хоч трохи чувство досади і страху і ненарочно поїхати за порадою до Янчевського.

Доротея замкнулась у своїй спальні. Душею її потрясали лихі пристрасти і від бурі, від борби, ними піднятої, у неї грудь підносилась поривисто, а очи то горіли вогнем, та замикались від втоми.

І пощо вона впутала свойого дурня, сього немічного байталу, в справи свого серця? Пощо вона поручила йому покарати Янка? Таж вона знала, що се осел, з переляку самого пересолить... Ну, тепер хто знає, на що може рішитись Кармелюк... А як він був хороший у своїм гніві! Очий годі було від нього відорвати! Яка у нім бодрість,

— 67 —

який запас пристрастий кипить у його львиній груди! Ні, мені треба самій з ним говорити... сьміло... Він не дурний!

І пані увійшла до комнатки-спальні, куди ніхто не мав права входити, навіть чоловік, де хоронились всякі дорогоцінности... Кімнатка ся була також обставленаількома меблями, пооббивана коврами і тут любила деколи пані віддихнути і утїчи від товариства свого чоловіка або його товаришів... Сюди казала вона кликнути сейчас свого дворецького.

Сонце клонилось вже до заходу: скісні його лучі проникали в піввідкриті двері кімнатки і наповняли її рожевим півсумерком. З неспокоєм ждала пані приходу свого раба; як лиш щось шелеснуло і заскрипіли двері — то у Доротеї заніміло серце, захопило віддих і якась горяча филя наповнила глубоко віддихаючу грудь.

— Я покликала тебе — зачала Доротея, коли Кармелюк, поклонившись, з поважанем став біля порога, — не для упреків, не для сварки... Нинішна гидка сварка пана обидила в рівній мірі і тебе і мене... і я з паном за се посварилась... Бачиш, яка я отверта; так ти оціни і пійми мою щирість і привязанє до тебе... Так, я вповні співчуваю тобі у твоїм незавиднім положеню... і хочу... Словом, за щирість повинен і ти відплатитись тимсамим... За добро преці́нь злом не платять? — і вона протягнула руку.

У Кармелюка від тих теплих слів заграв яркий румянець, а на очи спав важкий туман і суворий, холодний настрій його духа розвіяв ся, а надія на щось доброго приневолила його підійти й похилити ся до витягненої руки.

— 68 —

болю, коли він знов після довшого часу отворив двері своєї рідної хатини.

За дверми було тихо. Коли Кармелюк увійшов в хату, його зразу й не запримітили.

Дід лежав в куточку, прикрившись кожухом. Марійка сиділа на лаві, припавши головою до стола; видимо плакала. Діти стояли, притулившись одно до другого. В хаті був той непорядок, що його приносить із собою горе.

Серце Кармелюка болючо стиснулось на вид такої картини.

А коли поступив кілька кроків вперед, Марійка підняла голову і з криком кинулась йому на шию.

Дід на вид Кармелюка крикнув, піднявсь з місця, но сейчас упав на лавку з глухим старечим стоном.

Кармелюк горячо пригорнув до себе Марійку і з нею підійшов до діда.

— Діду, діду, чогож ви плачете? — закликав він, старающе вдати свому голосови бодрість. — Та встаньте і дайте на себе поглянути.

— Ох, синку, синку! Не служать ноги; не зігнули літа, а зігнуло горе. Дай поглянути на себе, може і послідний раз! — він горячо обняв Кармелюка і довгенько поглянув йому в лице. — Похудів! — Дід печально покивав головою і додав із зойком: „як похудів!"

— Від горя лиця рак червоніє, — одізвав гірко Кармелюк.

— А як ти прийшов? Пустила пані? Змилосердилась? — сказала в'язнично крізь сльози Марійка.

Кармелюк махнув рукою.

— 69 —

— Поїхали пани із двора, а я пішов...

— Без позволеня? — сплеснула руками Марійка. — Ой, Боже мій, щож буде, як пані дізнасть ся?

— Всьо мені одно... не годен я терпіти... Душу бажав я розпалити між вами, бідні мої, безталанні мої!

Голос Кармелюка урвав ся; він махнув рукою і схилив голову.

В хаті завинувала мовчанка.

— Тут було лихо — заговорив знова Кармелюк — а що там творить ся — сказати страшно.

— Бідний ти наш! — прошептала Марійка, припадаючи із сльозами до його руки.

— Хто? я? — Кармелюк погладив ся рукою по голові. Мені нічого; я в ласках у тої чортиці, але люди терплять... Ех! Після такого житя і пекло здасть ся раєм!

Він звернув ся і підійшов до дітей замурзаних і в обдертій одежині. Кілька хвиль глядів Кармелюк на них мовчки, опісля нагнув ся, поцілував обох, обтер рукавом сльозу — і заговорив перериваним голосом:

— Сплять! Бодай не проснулись до віку! Щоб не знали сеї долі, яка їх жде. Звіря, пес, хребак більше значить чим кріпак! Мов кусень падлини минають його за собаку, відривають від родини, продають для панської потіхи. Спіть на віки, до страшного суду! Щоб очі ваші не бачили того сонця, щоб уши ваші...

— Іване, Іване! Отям ся, що ти говориш! — крикнула з переляку Марійка, ловлячи його за руку.

Він тяжко опустив ся на лавку і замовк.

— 70 —

„Чиж не догадуєть ся? Або боїть ся догадати? Треба сьміливше і простійше" — мелькнула гадка в її умі і вона заговорила знов енергічно, з огнем.

— Слухай, Янко! Ти, може бути, гадаєш, що, дарую, я сама не бажала бачити тут твоєї жінки? Та і се правда! Вже розкрию всю душу, до послідного тайника! Так! я не могла перенести сеї гадки, що ти станеш її обнимати, голубити, упиваючись щастєм... Тут, близко... Майже на моїх очах... Щож? Я завидувала їй! Ох, Боже, як завидувала... Божеволіла...

— Пані! — крикнув Кармелюк, отворивши широко очі. Він зачинав всього догадуватись.

— Слухай! Пощо утікати від щастя, коли сам Бог його тобі посилає? — продовжала не тямлячи себе Доротея, зловивши одною рукою Янка за плече і пригортаючи його до себе. — Ти наділений щедро всяким добром: і красою і силою і розумом і знаєш сьвіта... Не тиняти-ж, тому добру під гнетом неволі, в хамськім болоті, в рабській грязюці! І ради кого? Ради дурної, захаланої баби! Чиж вона тебе зуміє оцінити? Для тебе треба богатства, свободи, щастя...

Немов загіпнотизований не міг Кармелюк відвести ся з місця і відорватись від очий, що іскрили ся над ним синіми і зеленими іскрами. Доротея приближила своє палаюче лице до його лиця так, що віддих її обливав його струєю жару.

— Хто-ж мені то все дасть? — спитав він, мов крізь сон.

— Хто? — дурненький. Чиж ти не догадуєш ся? — присувалась все ближче і ближче до свого хлопа розпалена пані.

— 71 —

— Ох, пані, щож бо се ви?

— Та так... Я тобі всьо в рот кладу, а ти не хочеш понять. Тому, що я тебе полюбила з першого разу... і з кожним днем більше тебе люблю... вину за тобою... горою серцем... жду раю в твоїх обіятях... Я зроблю тебе щасливим... Мужа вижену... задавлю... отрую... а тебе мати-му за чоловіка...

І вона обвила своїми пухкими руками шию Янка і стала обсипати його горячими поцілуями та шептати: Ти мій бог, ти мій князь... Ти не похожий на підлих хлопів, на се прокляте „бидло"... Ти певно з панської крови...

Послідні слова ударили страшним болем по душі Кармелюка і неначе облили його студеною водою; увесь гіпнотизм, увесь чар від [illegible] чаду відлетів від нього, а із дна серця розбудилась мерзка погорда до тої бішеної звірюки-баби. Він сильним потрясенем плечий скинув із себе руки Доротеї так, що вона упала на ковер, стукнувши головою о спинку крісла.

— Опаматайтеся, пані! — сказав поволи Кармелюк. — Вам не личить з хлопом... та і хлопови не дуже приємно...

Такої обради не ожидала властолюбна пані. Лице її позеленіло, покрилось багровими пятнами і затряслось від гніву.

— Що? — запищала вона. — Ти так осьмілюєш ся... мене... женщину... — і вона туй-туй будь кинулась на Кармелюка, та задержалась, покоряла свою бішеність, випрямилась на цілий ріст і промовила холодним, повним їди тоном: — О, ти, як видко, дурний... Ти не поняв, що я тілки бажала випробувати... раба! Досить, ні словечка! Прикличь мені нового дворецького!

(Продовжене зі стор. 4-ої).

сьвіта" в Америці. При тім ті члени, котрі належать до „Просьвіти", а не належать до Р. Н. С., платять $1.00 річно яко передплату на видавництво просьвітних місячних книжочок.

XI. Чартер тов. „Просьвіта" в Америці.

Зачартерувати тов. „Просьвіта" треба конечно з слідуючих причин:

1. Щоби можна було мати добрий нагляд над відділами „Просьвіти", секціями „Пр. Ком." і цілою просьвітною роботою по всіх укр. кольоніях в Америці.

2. Щоби забезпечити нормальний устрій тов. „Просьвіта" і весь хід просьвітної роботи.

3. Щоби уникнути зайвих видатків, які доводилось тепер робити при спроваджуваню книжок, нот, образків та инших річий зі старого краю в цілях просьвітної роботи. При тім належить додати, що з образків і нот цловий уряд побирає 25% мита, а з книжок англійських 15% мита з дійсної вартости матеріялу. Для ілюстрації можемо навести, що за час діяльности „Пр. Ком." треба було заплатити близько $150.00 мита, а коли робота просьвітна розвинеть ся, можливо, що кошти сі можуть подвоїти ся. Се є зовсім не потрібні видатки, бо тутешне право звільняє всі річи від оплати цла, коли вони спроваджують ся в просьвітних цілях для просьвітного товариства, але се треба доказати чартером тов. „Просьвіта".

4. Щоби можна було надати льокальности, як „Просьвіті" так і відділам „Просьвіти", видавши їм чартеря в імени „Пр. Ком.", а членам „Просьвіти" відзнаки і грамоти.

На практиці показало ся, що для добра народу, організації та розвитку просьвітної роботи конечно треба вийняти чартер на тов. „Просьвіта" в Америці. Зачартерувати „Просьвіту" можна при Р. Н. С. яко „інституцію в інституції". А коли „Просьвіта" буде мати чартер, вона уникне дуже богато зайвих клопотів і видатків, о котрих згадували висше і зможе льокально поставити свою справу, широко розвинувши просьвітну роботу для добра цілої американської Руси-України.

Др. В. Й. Сіменович, предс. Пр. Ком.,
Емілія Струтинська, секр.,
Дм. Андрейко, референт,
Юл. Павчак, член „Пр. Ком.".
Ол. Неприцький Грановський, с. прот.

ЧЛЕНИ СТАТУТОВОЇ КОМІСІЇ.

Згідно з § 21 приписів статута Р. Н. С. призначено до Статутової Комісії слідуючих пп.: Онуфрій Шараварко, дел. від. 85, Іван Ваверчак, дел. від. 155, Михайло Петровський, дел. від. 179 і Семен Ядловський, член Гол. Екз. Комітету. Дано в Джерзи Сіти, Н. Дж., дня 17. липня 1914.

Від Головного Уряду Р. Н. Союза в Америці:

Д. Капітула, гол. предс.,
М. Угорчак, гол. рекорд. секр.,
С. Ядловський, гол. фін. секр.,
А. Шаршонь, гол. касієр.

Розпорядженє.

ДО ВСІХ МІСЦЕВИХ УРЯДНИКІВ Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ.

З уваги, що під теперішну хвилю в старім краю вибухла війна між Австро-Угорщиною і другими державами, і що в нашій організації є поважне число членів, котрі може будуть покликані до військової служби або схотять самі виїзджати до старого краю на війну, де будуть наражені на каліцтво або і на смерть, — отсим розпоряджаєсь і наказуєсь місцевим урядникам Р. Н. Союза, не видавати під сю пору жадному членови або членам, котрі виїзджають до старого краю, подорожних листів, або відбирати від них гроші, як на се позволяє статут в § 260 і 261.

Дальше, кождий член або члени Р. Н. Союза мусять зрозуміти, що виїзджаючи тепер до старого краю, наражують ся тимсамим на небезпеку утрати житя і тому, коли хто має намір їхати, нехай їде з тим зрозуміннєм, що виступає добровільно з організації і не може відтак мати до неї ніяких претенсій.

За Головний Уряд Р. Н. Союза:

Д. Капітула, гол. предс.
М. Угорчак, гол. рек. секр
С. Ядловський, гол. ф. секр
А. Шаршонь, гол. касієр.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Отсим подає ся до загального відома, що відділ 362 Р. Н. Союза в Скрентон, Па., зістав з днем 3-го серпня 1914 р. згідно з § 153 статута Р. Н. Союза в Америці, виключений з нашої організації.

Дано в Макаду, Па., дня 3-го серпня 1914 р.

Д. Капітула, гол. предс.
М. Угорчак, гол. рек. секр.

Головний Уряд „Р. Н. Союза".

ПРЕДСІДАТЕЛЬ:
Дмитро Капітула,
Box 565, McAdoo, Pa.

МІСТО-ПРЕДСІДАТЕЛЬНА:
Марія Білик,
1710 W. 44th St., Chicago, Ill.

МІСТО-ПРЕДСІДАТЕЛЬ:
Василь Сувак,
Whiting, Ind.

СЕКРЕТАР РЕКОРДОВИЙ:
Михайло Угорчак,
Box 76, Jersey City, N. J.

СЕКРЕТАР ФІНАНСОВИЙ:
Семен Ядловський,
Box 76, Jersey City, N. J.

КАСІЄР:
Алексій Шаршонь,
524 Pine & Franklin Sts., Shamokin, Pa.

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ:
о. В. Балог,
550 John St., Whiting, Ind.
Стефан Милянович,
193 Grand St., Jersey City, N. J.
Йосиф Ялечно,
Box 156, Ramey, Pa.

РАДНІ:
Іван Глова,
521 N. Shamokin St., Shamokin, Pa.
Николай Ваверчак,
720 Charles St., Perth Amboy, N. J.
Володимир Касьнів,
56 Sussex Str., Jersey City, N. J.
Петро Мотало,
1436 W. Erie St., Chicago, Ill.
о. Мирон Данилович,
11 Chmelnicky St., Ansonia, Conn.
Андрій Гальчак,
237 Churchil St., McKees Rocks, Pa.

РЕДАКТОР „СВОБОДИ":
Осип Стеткевич,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ЗАВІДАТЕЛЬ „СВОБОДИ":
Андрій Савка,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Головна Канцелярія „Р. Н. Союза" находить ся під числом 83 Grand St. (у власнім домі) Jersey City, N. J.

ПРОСЬВІТНА КОМІСІЯ:
Др. В. Сіменович, предсідатель,
4105 N. Avers Ave. Chicago, Ill.
Е. Струтинська, секр.,
714 Bickerdike St., Chicago, Ill
о. В. Балог,
550 John St., Whiting, Ind.
Д. Андрейко,
147 Broad St., New Britain, Conn.
Др. І. Копистянський,
W. Pine St., Shamokin, Pa.
Ю. Павчак,
68 N. 8 St., Brooklyn, N. Y.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Уряд Товариства Українських Соколів, від. 170, подає всім своїм членам до відома, що звичайний місячний мітінґ відбуде ся сеї суботи т. є. 15-го серпня точно о годині 8-ій вечером в галі Народного Дому під ч. 72 Моріс Ст., Джерзи Сіти, Н. Дж. На сім мітінґу мусить кождий член явити ся, бо суть важні справи до полагодженя. — Ст. Милянович, предс.; І. Осадців, секр.

ДУКЕЙН, ПА. Сестр. Покр. Пр. Богор., від. 293, подає до відома своїм членицям, що дня 23 августа с. р. відбудеть ся мітінґ, на котрім кожда члениця має явити ся. Кожда члениця обовязана вирівнати свої залеглости. Неявивша ся члениця заплатить кару. — Тереза Еван, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Просьвіта", від. 204, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори тов. „Просьвіти" відбудуть ся дня 15-го серпня (т. є. в суботу) о год. 8-ій вечером під ч. 12. Е. 8-ма улиця в Ню Йорку, Н. Й. Упрашає ся всіх членів і члениці явити ся на сі збори, бо є дуже важні справи до полагодженя. — І. Жовнір, предс.; М. Гупаловський, секр.; Н. Люлик, кас.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Богородчани", від. 233, подає до відома, що на мітінґу дня 18 м. м. з причини резиґнації секр. т. М. Ставцянського, вибрано секретарем т. І. Мартинця. Також повідомляє ся всіх членів, що на будуче мітінґи будуть відбувати ся в кожду другу суботу по першім в гали „Українського Клюбу", 217 Е. 6-та улиця, Н. Й. Слідуючий мітінґ відбуде ся в суботу, дня 15-го с. м. у висше згаданім місци. Тож просить ся всіх членів конечно прибути, бо є дуже важні справи до полагодженя. Кореспонденції у всяких справах Братства просить ся посилати на адресу секретаря: 148 Е. 4-та ул. — І. Гаврилко, предс.; І. Мартинець, секр.

КОТСВІЛ, ПА. Просить ся всіх членів 248 відділу, щоби на 16. серпня с. р. явили ся всі на надзвичайний мітінґ, бо є дуже важна справа до полагодженя. Кождий член, котрий не появить ся на тім мітінґу, буде караний карою, установленою статутом сего відділу. — П. Мокрій, предс.; М. Пик, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Просьвіта", від. 204 Р. Н. С. повідомляє нюйорську і доокоичну публику, що представлене „БУРЛАКА", котре тов. „Просьвіта" мало відограти 12. вересня 1914 р. відограє ся 19. вересня 1914 р. — За уряд тов. „Просьвіта": І. Жовнір, предс.; М. Гупаловський, секр.; Н. Люлик, кас.

ПОДЯКА ЗА ВИПЛАЧЕНУ ЗАПОМОГУ.

Я низше підписаний складаю сердечну подяку Руськo-Народному Союзови за отриману запомогу в сумі сто долярів, котра мене виратувала з крайної нужди, бо мій семилітний доробок в Америці мав перейти в руки Айришів і був би напевно перейшов, якби не та наша славна організація Р. Н. Союз. Рівнож складаю подяку і Головним Урядникам, котрі, пізнавши мою нужду, як найскорше поспішили з виплатою запомоги. Честь і слава Головному Урядови Р. Н. Союза, котрий так розумно господарить народним добром. Честь і слава всім членам і членицям Р. Н. Союза, котрі кріпко держать ся Р. Н. Союза. Дай, Боже, щоби ми побідили наших ворогів, а Р. Н. Союз побільшили з 25 тисячів на 50. — Михайло Граб, член від. 348 в Ютіка, Н. Й.

ПОДЯКИ ЗА ОДЕРЖАНІ НАГОРОДИ.

Отсим повідомляю, що я одержав чотири дармовиси і чотирі шпильки за зорґанізоване нового від. ч. 396, котрі роздав між слідуючих товаришів: Г. Варунок (дармовис і шпильку), М. Федунок (дармовис і шпильку), М. Кримський (дармовис і шпильку), а один дармовис і шпильку затримав для себе. За сі красні нагороди складаємо Головному Урядови Р. Н. Союза сердечну подяку. — Петро Бекіш, секр. від. 396.

Гарну ювилейну нагороду (дармовис і шпильку) я отримав, за що складаю сердечну подяку Гол. Урядови Р. Н. Союза. — Іван Богуцький, секр. від. 347 в Мілвіл, Н. Дж.

Складаю сердечну подяку за гарний дарунок (бронзовий дармовис), який я одержав від Головного Уряду, яко нагороду за працю коло організації нашого Братства. Сей дарунок позістане для мене найкрасшою памяткою. Здоровлю всіх Головних Урядників. — Дмитро Терпко, секр. від. 207 Р. Н. Союза в Дженет, Па.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

ПЕТРО ЯРЕМА
руський погребник
випозичає коричі на весіля, хрестини і всякі другі забави.
115 Ave. A., New York, N. Y.
Телефон: Orchard 2558

Dr. WARD
СПЕЦІЯЛІСТ
МУЖЕСЬКИХ НЕДУГ

Моя кільканайцятьлітна практика є до Вашої розпорядимости. Лічу найновійшими методами всі секретні недуги, сифіліс, затроєнє крови, утрату животности, пропуклину, розширенє жил, висушенє, обезсиленє, ревматизм, гемороїди, як також недуги міхура і нирок. Ціни уміркованї.

Если другі лікарі не помогли Вам, прийдіть до мене на пораду. Зволіканє є небезпечне. Пораду даю даром. Прийдіть відвідати мій анатомічний музей і побачити чоловіка здорового і в хоробі. Інтересне і поучаюче. Вступ вільний. 27-39

Dr. Ward
417 Sixt Ave., New York
Bet. 25th and 26th Sts.
Години: щоденно від 9 р. до 8 веч.; в неділі: від 10 рано до 2 поп.

КНИЖОЧКИ ПЛАТНИЧІ для Братств і Товариств до вписування місячних вкладок, можна дістати в друкарни „Свобода" по ціні 7 цнт. штука.

R. J. Glick Агент асекураційний від огня.
Офіс находить ся в WILLIAM McCONNEL BUILDING SHAMOKIN, PA. —39

$1.00 НА КОРОТКИЙ ЧАС ЛИШЕ ПРОДАЄМО НАШ ВЕЛИЧАВИЙ ФОНОГРАФ „ІНТЕРНАЦІОНАЛЬ Ч. 5."
місячно!
ЗА ПОЛОВИНУ РЕГУЛЯРНОЇ ЦІНИ!

ЗІ ВЗГЛЯДУ НА РЕКЛЯМУ ДАЄМО КОЖДОМУ КУПЦЕВИ З КОЖДОЮ МАШИНОЮ НАШОЮ 40 РУСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ СПІВАНОК ЦІЛКОМ ДАРОМ А ТАКОЖ І 10 ЛІТНУ ГАРАНЦІЮ НА ПИСЬМІ!

Жадаємо малий задаток і висилаємо фонограф і рекорди на 3 місяці безплатної проби!
Наколи будеш задоволений, платиш по $1.00 місячно!
Найбільший склад ріжнородних фонографів і грамофонів і рекордів в кождім язиці по найнизших цінах!
ПО ІНФОРМАЦІЇ ЗВЕРТАЙТЕСЬ АБО ПИШІТЬ ДО КРАЯНА ІВ. РУДЕНСЬКОГО

INTERNATIONAL PHONOGRAPH CO., 196 E. HOUSTON ST., Dep. 49. NEW YORK, N. Y.

ШКОЛА АКУШЕРІЇ!
ЖІНКИ! Учіть ся акушерії в нашій школі або у себе в дома. Наука в російській або польській мові. По скінченю видаємо дипльом. Лічимо успішно всілякі недуги мущин, жінок і дітий, а особливо скірні хороби. Адресуйте:
Dr. C. DEUTSCH, School of Midwifery
229 E. 14th St., Dpt. 5. New York, N. Y.
Telephone: Stuyvesant 933.

До хорих Русинів по всіх закутинах Злучених Держав!

Др. Б. ГОГЕНБЕРҐ,
славний спеціяліст зі старого краю
поручає всім терпячим Русинам, так мущинам як і женщинам свої успішні лікарські услуги.

Лічить з найлїпшим і найпевнійшим успіхом ревматизм, всякі недомаганя жолудкові, недугу утроби, нирок, загрубленя жил, гемороїди, структуру або звуженє мочевого каналу, недуги венеричні як рівнож всякі наслідки тайних недуг, недуги скірні, ріжні затроєня крови і т. д. 7—

Доконує всякі мачтяжні операції мущин, женщин і дїтий в свім офісї або в домі пацієнта, спеціяльно же на пропуклину при помочи спеціялісти з Відня.

Єсли би хтось не міг прийти особисто, нехай опише листовно з повним довірєм свою недугу, а дістане совісну і безплатну пораду.

На відповідь залучіть почтову марку.

Dr. B. HOHENBERG
304-2nd Ave., (між 17 a 18 ул.),
NEW YORK CITY.
Години офісові: щоденно від 8-ої рано до 8-ої вечер.

Жерело здоровля.

Проф. ОВЕН переконав ся, що люде терпячі не є в силі позбутись терпінь тому, бо удають ся до докторів, не посідаючих практики, або до аптикарів, які не мають права на лічене. Щоби викорінити недугу, треба конечно удатись до доктора-спеціяліста, котрий посідає дипльом наук і обширну практику.

Проф. ОВЕН має не лише дипльом спеціялісти, але і обширну 34-літну практику, яку набув через часте лічене і в Льондоньскім шпиталю „Ді Ґрейт Госпітал оф Лондон" через що є обзнакомлений людським організмом до того степеня, що нема для него недуги, якої він цілковито не вилічив би, а якої то причини люде і називають його штуку і відомости „ЖЕРЕЛОМ ЗДОРОВЛЯ".

Ґарантує він за цілковите виліченє звичайних, спеціяльних і хронічно-застарілих недуг.

СЕКРЕТНІ МУЖЕСЬКІ І ЖЕНСЬКІ НЕДУГИ. — Нема слабости, якого Проф. ОВЕН в короткім часі не вилічив би, а венеричні недуги. Нема доктора в Америці, який отримав би тілько подяк за цілковите виліченє, як Проф. ОВЕН.

Длятого, наколи долягає Вам яка-небудь недуга, то опишіть її докладно, а уязгою і пришліть на адресу

Prof. OWEN, M. D.
221 E. 17th St., Dep. Y NEW YORK, N. Y.

Ті, котрі хочуть бути лично оглянені, могуть приходити в будні дни від год. 10-ої рано до 5-ої вечер. У вівторки і пятниці від год. 10-ої рано до 8-ої вечер, а в неділї і сьвята від 10-ої рано до 1-ої пополудни. 26—

Не тратьте надії!!!
ПРОФ. ДАИЧ, ДР. МЕДИЦИНИ
котрий був в шпиталях Дитя Ісус і Сьв. Духа.

Одинокий правдиво руський доктор (без тлумачів) лічить особисто за дуже уміркованy заплату, дуже успішно всякі недуги мущин, женщин і дітий. Приймає хорих в понеділки, середи і пятниці до 8-ої год. вечером, в вівторки, четверги і суботи від 11-ої години рано до 6-ої вечером; в неділї і сьвята до 4-ої пополудни. —33

DR. C. DEUTSCH,
229 East 14th St., New York City.
Tel.: Stuyvesant 933.

$1.00 МІСЯЧНО $1.00

СПРОБУЙТЕ НАШОГО ФОНОГРАФУ 3 МІСЯЦІ БЕЗПЛАТНО!

Коли він не буде таким, як ми представляємо, то зверніть нам. Ся проба не буде Вас коштувати ані цента. Тисячі наших костумерів пересьвідчилось, що наш фонограф є найлїпшим.

Ґваранція на 15 літ.
24 і 50 пісень даром.

Продаємо всї наші звичайні фонографи на сплату по $1.00 місячно. Також продаємо за готівку наші спеціяльні фонографи. 27—

Можете купити у нас фонограф дешевше як деинде, бо ми є самі фабрикантами.

Пишіть до нас, а ми вишлемо Вам сейчас гарний ілюстрований катальоґ.

ROYAL PHONOGRAPH CO.
91 E. 4th St., Dep. 5. NEW YORK, N. Y.

15 ДОЛЯРІВ ДАРОМ!!!

Хто хоче одержати гарний ґарантований на 10 літ ґрамофон 35 доляровий за $20.00 і 31 штук найгарнійших руських пісень і музики на тижневу сплату по 50 цнт., нехай напише зараз до нас а ми сейчас пришлемо Вам сей гарний ґрамофон, а єсли будете з сего ґрамофону задоволені, то будете сплачувати по 50 цнт. тижнево. Но вдоволитесь, то не будете платити.

ХТО ХОЧЕ МАТИ $15 ДАРОМ нехай пише зараз до нас, залучаючи марку на пересилку.

STANDARD PHONOGRAPH CO.
343 E. 9 Street. New York, N. Y.

$2.00 МІСЯЧНО.

ДВА ДОЛЯРИ МІСЯЧНО. ДВА ДОЛЯРИ МІСЯЧНО.

КОРИСТАЙТЕ З НАГОДИ.

Позаяк у нас осталось значне число 75 долярових ґоворячих машин, які невипродано перед Великоднем, тому ми рішили випродати сі гарні ґрамофони з 50 руськими піснями по $31.25 — з ґваранцією на 10 літ. 7—

Коли Ви хочете бути вдоволеними, звертайтесь лиш до нашої фірми, яка істнує вже від 20 літ і яка здобула собі довіре і повагу в Злуч. Державах і Канаді. Пришліть $5.00 на задаток а ми сейчас вишлемо Вам сей гарний інструмент.

Продаємо також много інших ґрамофонів на сплати по $2.00 місячно. — Жадайте нашого безплатного катальоґа музичних інструментів.

GREATER NEW YORK PHONOGRAPH CO.,
309 GRAND STREET. NEW YORK, N. Y.

ЧИТАЙТЕ УВАЖНО!
STATE BANK
(СТЕЙТОВИЙ БАНК)
374-378 GRAND STREET, і 52-54 NORFOLK STREET, NEW YORK, N. Y.
ОСНОВАНИЙ 1890 РОКУ

є одним з найбільших і найпевнійших банків в Америці

ЗАКЛАДОВИЙ І РЕЗЕРВОВИЙ КАПІТАЛ - - - - $2,250,000.00
ОЩАДНОСТИ - - - - - - - - - - - - - - $28,000,000.00

Хто хоче дешево, скоро і безпечно, вислати гроші до старого краю,
Купити шифкарту до Европи або з Европи,
Виміняти гроші краєві на американські або наоборот
нехай удасться лиш до Стейтового Банку, який є одиноким найбільшим і найпевнійшим руським банком в Америці з основним капіталом два мілїони дві ста пятьдесять тисяч долярів, а ощадности виносять двайцять вісім мілїонів долярів. Сей банк остає під державною контролею Спол. Держав.

Поради удїлюєсь безплатно відворотною почтою.

THE STATE BANK
(СТЕЙТОВИЙ БАНК)
374-378 GRAND ST., і 52-54 NORFOLK ST., NEW YORK, N. Y. 31—

ХОРІ ЛЮДИ! Чи стратили Ви терпіне, яке мали з причини Вашої недуги?

Власний дім.

День за днем, тиждень за тижнем, місяць за місяцем, рік за роком, занимаюсь лїченем хорих людий. Представте собі, кілько хорих я уже вилїчив, а кілько хорим украсив житє. Коли Вам житє надоїло через пробуваня так званих лїків і відчуваєте, що з Вами все гірше, в такім разі сейчас звернїть ся до старого опитного спеціялїста.

Він дасть Вам даром пораду, що Вам робити, щоби спасти житє і обяснить Вам недугу. Лічу уже 20 літ з найлїпшим результатом всї недуги, як: безсилє, затроєнє крови, гемороїди, біль жолудка, серця, легких, печінки, почок і т. п. Для недуг полових і нервових маю більші знані електричні апарати і X лучі, при помочи котрих переглядаємо Ваші внутрішні органи. Не кождий доктор має ті апарати, длятого, що суть дорогі. Хемічне розсліджуванє мочи. Не відкладайте до завтра, а сейчас приходїть до звісного лїкаря: 27—

Dr. I. LANDES,
140 East 22nd St., New York, N. Y.
betw. 3rd & Lexington Ave.
Приймаєть ся хорих в годинах: від 10-ої рано до 8-ої вечер, а в неділі від 10-ої рано до 4-ої попол. — Поради даром.

ЛОТИ ДАРОМ ЛОТИ!
НЕ ДІСТАНЕТЕ

Банки банкротують, а Ваші гроші пропадають
НАЙПЕВНІЙШИМ БАНКОМ Є ВЛАСНИЙ КАВАЛОК ЗЕМЛІ і ВЛАСНА ХАТА.

В неділю, дня 30. серпня 1914 р.
відбуде ся
Великий безплатний Пікнік

на наших розпарцельованих ґрунтах в Hasbrouck Heights і Lodi, N. J., фабричній місцевости, посідаючій всякі великоміські вигоди як: улиці з камінними хідниками, водопроводи, газ і електрика. Електричний трамвай переїзджає через наші землі, а 2 зелїзничі стації є в місци Hasbrouck Heights і Lodi находить ся кількадесять великих фабрик, де працює тисячі людий. Костели, школи, ріжнородні склепи, театри і публичні уряди є на місци. Ся місцевість є забудована зі всїх сторін і численно замешкана, положена між великими фабричними містами.

Величина лотів великоміська. Ціна за лот від 100 долярів і висше. Продаємо малі вплати, решта на дрібні місячні сплати, без ніяких процентів від довгу і податків від землі. На жадане будуємо доми без ніякої доплати, також на місячні сплати, місто ренту. На случай смерти купуючого, спадкоємці дістають ґрунт без ніякої доплати, або звертаємо вплачені гроші. В днях слабости або безробітя, чекаємо довший час на залеглі рати. Наша компанія є високо ґарантована в Стейті Ню Йорк і Ню Джерзи.

Не зволікайте, але коли хочете поліпшити собі житє на старість, то забезпечити будучність своїй родині, то виїзджайте враз з нами і огляньте ті наші землі.

Всякі кошта прогулькові на місце і з поворотом оплачуємо самі. Перекуска в нашім шатрі даром. Хто хоче взяти участь в сій прогульці, нехай прибуде до нашого Бюра в годинах: від 9 ої рано до 3 ої попол. а з відси наші аґенти відвезуть кождого на наші землі. Коли хочете дістати близші інформації, то витніть собі поданий купон і подайте свою докладну адресу, а відповідь дістанете сейчас.

До
F. C. BECKER REALTY CO.
50 Church st. Room 178, New York, City
Прошу прислати мені докладне пояснене о продажи лотів в Hasbrouck Heights і Lodi, як також тикет зелїзничий на безплатний пікнік.
Імя і назвиско ....
Улиця і число дому ....
Місто і Стейт ....

З поважанєм
F. C. BECKER REALTY COMP.
50 Church Str.
Room 178. New York, City.
За руский Департамент
G. Czyzewski, Mngr.

ПОЗІР! НЕ ПЕРЕПУСТІТЬ СЕЇ РІДКОЇ СПОСІБНОСТИ!
В СІМ МІСЯЦИ ЛИШЕ
$45.00-ий фоноґраф лише за $15.00!
А також і великий вибір машин всїляких систем разом з 50 кавалками музичними, руськими і т. д. цілком даром! ПО $1.00 НА МІСЯЦЬ!
Вільна проба через повних 3 місяці.
НАЙБІЛЬШИЙ СКЛАД РУСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ РЕКОРДІВ І ПЛИТ У ВСІХ ЯЗИКАХ!
Плати як можеш і весели ся ціле житя! Цінники висилаємо безплатно.
ОМЕЛЯН ПОРАЙКО, D. 341. 23—
INDEPENDENT PHONOGRAPH CO., 101 Essex St., New York, N. Y.

Д ра Ріхтера
Pain-Expeller

Усуває всякі болї як: ревматизм, подаґру і невральґію. Є помічним средством проти паралїжу суставів і мускулів, як також на зваленя і легкі рани. Скоро усуває перехододу, інфлюенцу і болї горла. Запобігає запаленю легких, усуває докучливі болї грудий, голови і зубів.

Чотири до пять крапель до одної склянки води дасть Вам знаменитий лік проти всяких долеглостий горла.

Уживаючи стало 4 краплї до одної шклянки води, усунете корчі жолудкові і зле травленя.

Сей правдивий лік находить ся тільки в такій коробці, яка тут представлена.

Вистерігайтесь численних наслїдувань.

25 і 50 цнт. бутелька у всїх антиках 25—

F. Ad. Richter & Co.
74-80 Washington St., New York, N. Y.

НА ЙЛЇПША ПОРА ОҐЛЯНУТИ ТЕПЕР УРОЖАЇ НА ФАРМАХ В МІЛВІЛ!

Хто має намір стати господарем на власній фармі, нехай приїде тепер до Мілвіл! Якраз тепер найлїпша пора оглянути землю і оцінити її вартість після зборів, які мають ті люди, котрих фарми стоять вже під управою.

Земля на Першій Руській Кольонії в Мілвіл надає ся передівсім під управу ярин. З огляду на се, що фарми положені недалеко великих міст, тому і збут ярини легкий а ціни корисні. Хоч в цілім краю панує тепер безробітє, то фармери в Мілвіл на безробітє не нарікають, бо в місті Мілвіл є фабрики і роботу знайти не тяжко.

Чимало й наших земляків побудувало вже гарні доми (не шанди) і розвели вже красне господарство на своїх фармах. Неодин з них може похвалити ся дуже добрими урожаями.

Перехвалювати землї в Мілвіл ми не думаємо. Приїдьте! Власними очима огляньте фарми і урожаї, та самі після сего оцінїть вартість землї! Ми певні, що сейчас без довшого надумана набудете фарму!

Одно лише робимо застереженє: Нашою цїлею є згуртувати в Мілвіл наших чесних Земляків і утворити велику кольонію Русинів. Тому неробам, які привикли до легкого і гулящого житя, приїзджати до Мілвіл не радимо; таким наша компанія землї не продасть!

ЦІНА ФАРМИ НЕЗВИЧАЙНО НИЗЬКА! СПЛАТИ ДУЖЕ ДОГІДНІ!

ПЯТЬ АКРОВА ФАРМА КОШТУЄ ВСЕГО $400.00. Щоби дати нагоду Землякам легко набути фарму на власність, продаємо їх на найдогіднїйші сплати: ЗАДАТОК В ГОТІВЦІ ВСЕГО $200.00, А РЕШТУ РОЗКЛАДАЄМО НА МІСЯЧНІ РАТИ ПО $1.00 ВІД ОДНОГО АКРА. Хто хоче, то може купити фарми, які числять більше ніж 5 акрів. ДЛЯ ЛЮДИЙ, ЩО МАЮТЬ БІЛЬШУ ГОТІВКУ, МАЄМО НА ПРОДАЖ БОГАТО ФАРМ ВЖЕ ГОТОВИХ ВРАЗ З БУДИНКАМИ, ГОСПОДАРСЬКИМИ ЗНАРЯДАМИ І ІНВЕНТАРЕМ — В РІЖНИХ ЦІНАХ І В РІЖНИХ РОЗМІРАХ.

Перед приїздом пишіть на адресу менаджера компанії, п. Василя Матолича, 326 W. Main St., Millville, N. J. Найдогіднїйші дни: субота, неділя і понеділок. Стережіть ся всяких непевних і підступних аґентів а голосіть ся впрост до офісів компанії.

АДРЕСА ОФІСУ В ФІЛЯДЕЛЬФІЇ:
THE EUROPEAN COLONIZATION CO.,
DREXEL BUILDING, 5th and Chestnut Sts., PHILADELPHIA, PA.

АДРЕСА ОФІСУ В МІЛВІЛ
THE EUROPEAN COLONIZATION CO.,
MILLVILLE TRUST BUILDING, 19-20 High Street, Millville, N. J.